

Et Bevis paa, hvor vildsomt og uvejsomt Landet var i hine Tider, skal her anføres: Lyses boede 2 Mil øst for Jørgensens, og Simon Petersen $3\frac{1}{2}$ Mil nord for Jørgensens. Saa en Gang, da en af Lyses Sønner, Peter, kom hjem (han havde ikke været hjemme, siden Husene blev bygget) og bl. a. vilde aflægge sine Venner, Jørgensens Sønner, et Besøg (maask ogsaa Hulfred, hans senere Hustru), spurgte han sin Moder: "Hvordan finder jeg Huset?" "Jo," sagde Moderen, "du rider lige efter den Sky, du ser der i Vest, saa kommer du lige til Huset." Og Peter "sejlede" af; men da Vinden var sydlig og hele Tiden drev Skyen imod Nord, landede han ved Simon Petersens Hytte i Stedet for ved Jørgensens.

Jørgensen ejede 2 Muldyr og Lyse 2 Indianerheste (Cayusas). Naar saa de skulde til Spokane og gøre Indkøb (1 eller 2 Gange om Aaret), spændte de sammen, men da ingen af dem var vant til at køre med 4, saa kørte hver sit Spand. Lyse kørte det forreste og passede Bremsen og Jørgensen de bageste eller Stanghestene og brugte Pisken.

Det varede dog kun kort, før der kom flere Landsmænd. Allerede samme Efteraar, som Lyse og Jørgensen var kommen om Foraaret, kom Lars Feldborg fra Vendsyssel, Brødrene Lauridsen fra Rørvig paa Sjælland, Wilhelm Lauritzen, gift med en af Lyses Døtre, og Hans Hansen og Hustru fra Horsens og hans Svoger R. Sørensen og dennes Hustru, Ole Nygaard fra Ringkøbing Egnen og Johan Bruhn fra Starup ved Kolding. De fleste af dem blev og fik Homestead. Der fortælles, at da de kom ridende gennem Landet ind til Wilbur, havde Johan Bruhn en Caryuse, som vilde løbe bort fra Lejren om Natten, og da han ingen Tøjrepæl havde, maatte han binde Hesten til sit ene Ben, imens han sov.

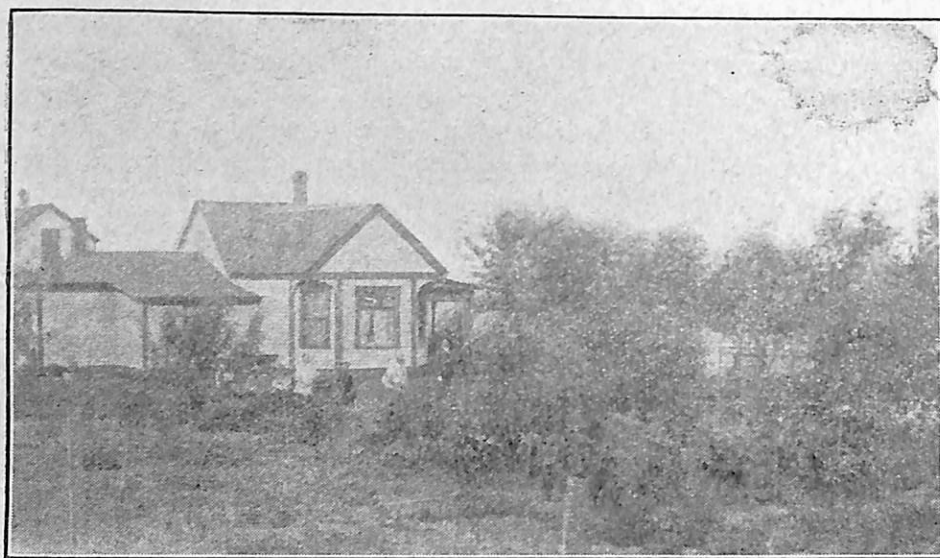
Bruhn Familien blev senere stærkt repræsenteret i Kolonien. I 1888 kom Peter Bruhn og i 1890 hans Søster Dortheo og hendes Mand H. M. Hansen; senere kom Axel Bruhn, Valdemar Bruhn og Frederik Bruhn.

Venskabsfølelsen var sjælden god. Alle uden Undtagelse var fattige.

I de første Aaringer prøvede man med Hvedeavl; men enten aad Græshopper eller Squirrels Sæden, eller ogsaa var Somrene for tørre. Desuden var man ikke den Gang kommen efter den rigtige Behandling af Jorden.

Da man saa endelig blev klar over, at det ikke vilde gaa med Hvedeavl, slog man ind paa Heste- og Kvægavl; men da saa Banen kom gennem Egnen og Indvandringen tog Fart, og de store umaadelige Græssletter blev taget i Besiddelse af Settlerne, maatte man igen tage til den forkastede Ernæringskilde, Hvedeavl. Men man blev knap rigtig færdig til at foretage Forandringen, før Paniken kom i 1893, og Kreaturpriserne gik da ned til et Minimum. Holger Jørgensen havde da 30 Kreaturer, som han i mange Aar havde samlet sammen paa, og nu byttede han hele Klaten bort for 4 Heste, som han vilde bruge til at pløje med. Aaret efter solgte han det ene Spand for 30 Dollars, og saadan gik det de aller fleste. I 1890 frøs over Halvdelen af Kreaturerne ihjæl, og nu, da man ønskede at blive Resten af dem kvit, var de helt usælgelige, og den Smule Hvede, som man avlede, kostede mindre end ingenting, naar man regnede Driftsomkostningerne. I 1894 kostede Hveden nemlig kun 19 Cents pr. Bushel. Man satte dog stadig Haabet til Fremtiden, og de, der holdt ud, blev heller ikke skuffede. Ikke saa faa er i Dag meget velhavende, og næsten alle uden Undtagelse sidder i gode Kaar, enten som Farmere eller som Forretningsfolk i Byen.

L. J. Lauritzen har med sit enestaaende Forretningstalent oparbejdet Byens Kornmølle til en af de bedste i Staten. Den giver et aarligt Overskud af over \$30,000, og Lauritzen ejede i mange Aar en Trediedel af den. Hansen og Lyse drev en stor "Department Store" samt Kornhandel. Julius Lyse har "Undertaking" og Møbelforretning. P. Bruhn er Medejer af Firmaet Hall & Bruhns Isenkram- og Møbelforretning. A. Nygaard ejer Byens største Smede- og Maskinværksted. Jolian Bruhn og C. Nygaard har i mange Aar været Egnens største Bygningskontraktører. Da C. Nygaard for nogle Aar siden døde, overtog hans Broder Ole Nygaard hans Forretning og driver den fremdeles med Held. Peter Feldborg fra Vendsyssel er Byens største Hvedeopkøber, og det betyder ikke saa lidt. Sagfører Morup Nielsen, født i Herning, har her i Landet studeret Jura ved Northern Indiana Law School og graduert fra Valparaiso Universitet. Han har været her i Byen lidt over 1 Aar, og har i den korte Tid erhvervet sig et klingende Navn som Advokat. Frands Madsen har i lidt over 5 Aar haft den beskedne Bestilling at

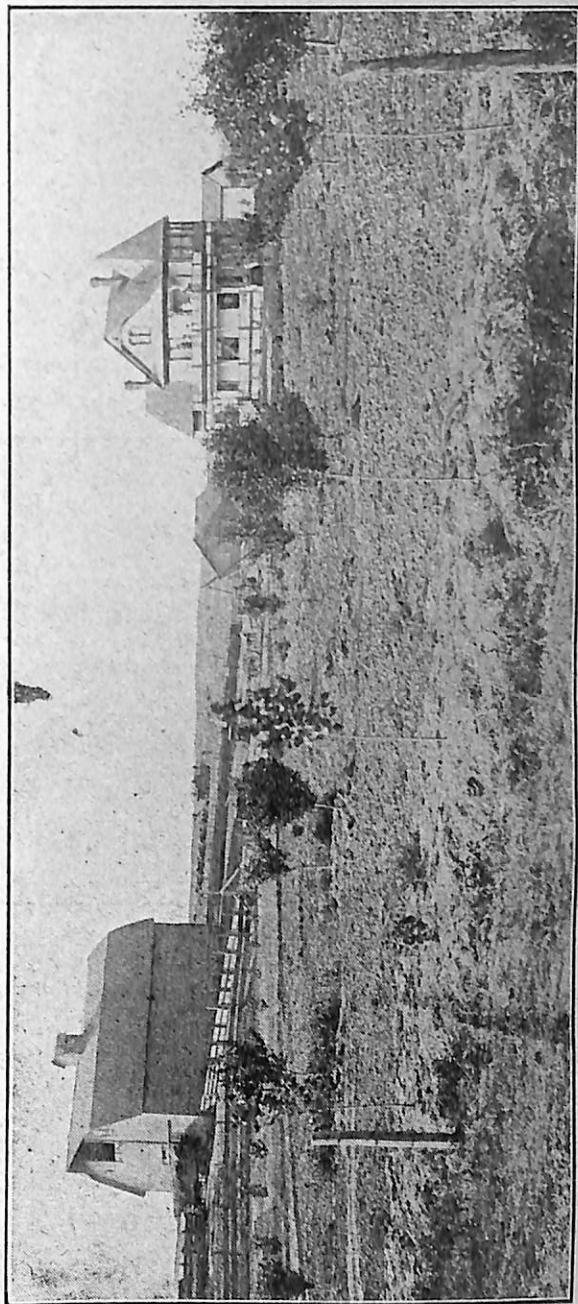
FRANDS MADSENS HJEM.

være Byens Water Superintendent. Knud Knudsen fra Dons, Kolding, og hans svenske Hustru (Kolonienes eneste Svensker) har Bageri og Icecream Parlor, og endelig Andrew Juhl, som kom her i Foraaret fra Begton, Iowa, har købt Byens Temperancehall og Billardstue.

Men trods det, at Bybefolkningen har gjort gode Fremskridt, saa staar Landbefolkningen ingenlunde tilbage. Den, der har naaet mest paa den korteste Tid, er maaske Simon P. Jensen fra Bilstoft ved Varde. Han kom her for 10 Aar siden og købte en halv Section Hvedeland; nu ejer han 2,880 Acres af Hvedeland og 380 Acres af Græsland. Holger Jørgensen er ogsaa Storfarmar. For 2 Aar siden byggede han en vældig Lade, og nu i Sommer bygger han paa et Stuehus, der efter Planen at dømmes bliver som et Herresæde — noget andet end Blokhuset, som han for 24 Aar siden hjalp sin Fader at bygge. Maaske han fik den lyse Ide i Fjor, da han var hjemme i Fædrelandet, som han ikke havde set, siden han var en lille Dreng, og hvor han besøgte nogle af Danmarks bedste Familier, som han baade paa Faderen og Moderens Side er i Slægt med. Wilhelm Lauritzen har dog

udsøgt sig Egnens skønneste Sted 2 Mil øst for Byen, hvor han i en lun Dal har bygget sin Gaard, og hvor den nu ligger som en Herregaard, omgivet af Frugthaver og skyggefulde Træer. K. Weismann, født i Hygum Skov, kom i 1887 og bosatte sig 12 Mil nordvest fra Wilbur og ejer en prægtig Farm med herskabelige Bygnin-

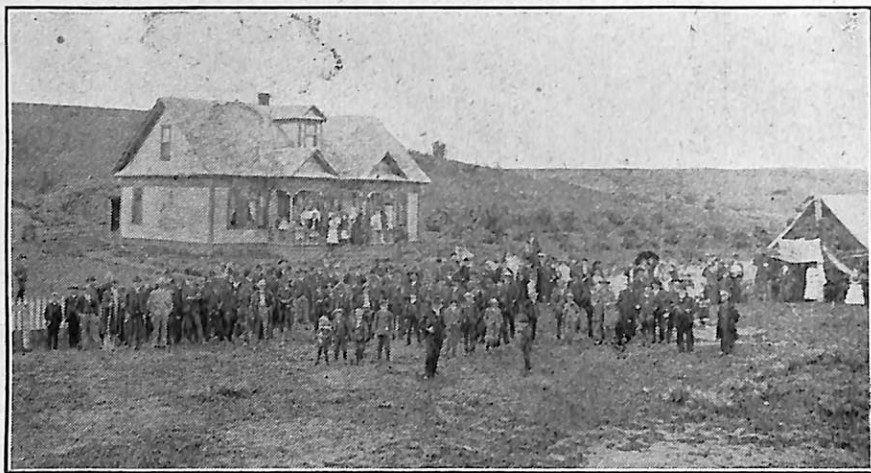
J. P. JENSENS HJEM. COMBINED HARVESTER I BAGGRUNDEN MED 16 HESTE.

ger. De fleste danske Farmere bor nord for Byen, temmelig tæt sammen. De første dér var Simon Petersen, Hans Hansen, Henrik Baier, Johan Bruhn og Jens P. Uth ved Kolding, der levede som nære Naboer i mange Aar. Jørgensen og Lyse boede længere mod Syd tæt ved Byen. Senere er Settlementet nord for Byen

vokset betydeligt. Brødrne P. C. Miller og Elias Møller fra Skoldborg, Andrew Andersen fra Odense og Laurs Nielsen fra Hem ved Skanderborg kom i 1900 og bosatte sig nord for Byen, alle med hver en meget stor Børneflokk, og Kolonien er stadig vokset siden og vokser endnu trods det, at Landet stadig stiger i Pris. Den første, der blev begravet i Wilbur, var N. Lyse's Datter Alma, gift med Wilhelm Lauritzen.

De Danske ved Wilbur har ikke glemt deres Fædres Sprog, Sæder og Skikke; de plejer dansk Selskabelighed som i Fædrelandet med Julegilder ved Vintertide og Folkefester om Sommern, saasom Grundlovsfest 5te Juni. I Fastelavnen slaar de Katten af Tønden eller afholder Rengridning. Om Sommeren gaar de i Skoven med Madkurv, og de Unge morer sig i Skovkanten, løber Enke eller skyder til Maals, mens de Gamle ligger i Skyggen og morer sig over de Unges Leg.

I 1895 kom den første lutherske Præst til Wilbur, en Tysker ved Navn Molnor, hørende til den tyske Oh'io Synode. Han kom først til Davenport til Brødrene Hansen, som saa sendte ham op til Wilbur. Pastor Molnor var en dygtig Mand, som samlede en betydelig Menighed ved Wilbur af Tyske, Danske og Nor-

DANSK GRUNDLOVSFEST I 1906 PAA P. C. MØLLERS PLADS.

ske. Danskerne blev vel ikke Medlemmer af Menigheden, men støttede dog Arbejdet efter Evne. 1½ Aar efter blev Pastor Molnor kaldt til Østen, og en ung tysk Præst kom i hans Sted og splittede, hvad Molnor havde samlet.

Den tredje lutherske Præst var norsk. Han hed L. Hagerup Nissen. I 1897 skrev Danskerne til den Danske Kirkes Formand om at faa en dansk-luthersk Præst; men da den Danske Kirke ingen Præst kunde sende, gav Formanden Anvisning paa Pastor Nissen, som saa blev kaldet til Wilbur og var Præst i Wilbur i 6 a 7 Aar. I 1904 dannedes den nuværende danske Menighed og kaldede A. Iversen, som var Menighedens Præst i 2 Aar. Senere har C. J. Skovgaard og Johs. Jensen været Præster i Wilbur.

De to Kvinder: Mrs. Jørgensen og Mrs. Lyse udfoldede maaske den bedste Kraft i det Arbejde, der blev gjort for at bevare og om mulig forædle, hvad der var Dansk, og det Arbejde, der ved dem blev gjort, kendes endnu paa den unge Slægt, der nu har taget de Gamles Plads, saa Arbejdet for Danskheden fortsættes og vil forhaabentlig blive fortsat ned igennem Tiderne.

Den danske Koloni ved St. Andrews, Douglas County, Wash.

Af A. C. Eriksen.

DOUGLAS County indtager en temmelig stor Landstrækning, der maa-
ler 100 Mil fra Nord til Syd og halvt saa langt fra Øst til Vest.
Østgrænsen er en lige Linie; men mod Nord, Vest og Syd begrænses
det af Columbiafloden, der i en stor Bue og et bugtet Løb indeslutter
Countyet, som derfor ogsaa kaldes "The Big Bend Country". Det
ligger omtrent midt i Øst-Washington, dog adskilligt nærmere ved Cascadebjergene
end ved Statens Østgrænse. Det er et Højland af bølgeformig Prærie. Men dog
er der mange Dale og Kløfter, saaledes den store "Grand Coulee", der strækker sig
øst for *St. Andrews* fra Adrian i Syd til Steamboat Rock i Nord, ca. 40 Mil. Det
er interessant at køre langs ad denne "Coulee" og se de høje, mer eller mindre stejle
Klipper, som har de forunderligste vildt sønderrevne Former, der paa sine Steder
minder om gamle Fæstningsmure og Borgruiner, medens andre Steder Klippeblokke
hænger truende højt oppe, ligesom færdige til at styrte ned paa den forbigående.
Mod Vest ved Columbia Floden og videre ud imod Cascadebjergene er Landet
stedse mere vildt med Klipper og Skove. De snedækte Toppe staar næsten altid
klare i Synskredsen; kun sjælden er Luften taaget og mørk, saa Bjergene er skjult.
Ogsaa mod Nord er der en stor Udsigt. Landskabet forskønnes af Smaasøer, der
ligesom er spredt omkring. Klimaet er sundt, med den høje, rene, lette Luft, og
Solskin næsten altid. Sommeren er ikke overdreven varm, og Vinteren ikke haard,
selv om det træffer, at Thermometret kan vise 15 Grader under Zero enkelte
Gange i Januar. Der siges, at det er godt for brystsvage Mennesker. Det regner
ikke meget, men dog nok til, at Landbrug trives godt.

Hovedproduktionen her er Hvede, som i Reglen saas i Midten af Marts el-
ler 1. April, og høstes i August. Om Sommeren hersker her Liv og Travlhed alle
Vegne i Marken, ved Hjemmene, i Byen og paa Vejene, hvor Farmerne særlig om

Efteraaaret kører til Byen i lange Rækker med Hvede. Det er ikke ualmindeligt at tælle 40—50 Vogne, med tunge Læs, forspændt med fra 2 til 6 Heste. Jordbunden bestaar af en Slags vulkansk Aske paa Overfladen; derfor er det, at Jorden kan holde Fugtigheden ualmindelig godt, da det ligger saa fint og tæt ovenpaa og hindrer Fordampningen. Spørgsmaal: Hvorfra er den Aske kommen? Der maa jo engang have været vulkanske Udbrud, som den Aske stammer fra. Den er meget frugtbar, naar den behandles ret, og det vil bl. a. sige, at den kun dyrkes hvert andet Aar. Farmene maa derfor være store, saa der er Jord nok baade til at give en Afgrøde og til at ligge i Hvile.

St. Andrews ligger ca. 120 Mil vest for Spokane og 140 Mil øst for Seattle. Der er 11 Mil til den nærmeste Station, Coulee City, som er det vestlige Endepunkt af en Gren af Northern Pacific Jernbanen. De første Danske flyttede hertil i Efteraaaret 1905. Først i Marts næste Foraar kom 5 Familier fra Tyler, Minn.,: C. T. Christensens, Chr. Nielsens, A. C. Eriksens, Poul Kjærsgaards og K. Tannebergs. Af andre nævnes S. Mikkelsens, C. og P. K. Scheldts fra Marinette, Wis., John Pohls og A. Damgaards, Minn. Senere er der kommen en Del flere fra Mellemstaterne; men Kolonien er ikke ret stor.

Den 1. April 1906 blev der dannet en dansk-luthersk Menighed, som hele Tiden har faaet Betjening fra Wilbur. De allerfleste, maaske alle i Kolonien, hører til Menigheden.

Det danske Koloni ved Enumclaw, King Co., Wash.

Ved Præsterne *J. L. Lund* og *K. Knudsen* samt *J. C. Jensen*.

STORSKOVEN, som løber ud fra Cascade-Bjergenes vestlige Skraaning, ligger den lille By Enumclaw, omtrent 30 Mil lige øst for Tacoma. Her omkring er der en lille dansk Koloni, hvis Historie i korte Træk lyder som følger:

I Aaret 1886 drog to unge Danske, *S. L. Sørensen* (Jyde) og *Ludvig Nicolaisen* (Lollænder) fra Waukesha Co., Wis., (vest for Racine) til Washington Territory og tog straks Arbejde paa Northern Pacific Banen, som var under Anlæg til Tacoma. Snart købte de af Jernbanekompagniet hvei 40 Acres Skovland for 7 Doll. pr. Acre. I 1887 grundedes Byen *Enumclaw*, og samme Aar fik Sørensen sine Forældre og Søskenne over fra Danmark. Hans Fader, *L. Sørensen*, stammede fra Pottemageregnet ved Sorring øst for Silkeborg, og han drev selv Pottemagerriet ved Siden af at passe sin Ejendom til to Køer. De boede i Flensted, hvilket Navn Strøget, hvor de slog sig ned, fik og endnu bærer. Sammen med dem kom deres Nabofamilie *Rasmus Overgaards*, der ejede en Gaard til to Heste og seks a otte Køer. *R. O.* stammede ellers fra Mjesing ved Skanderborg, hvor Storbønderne sagdes at eje Sølvknapper i Mængde.

Man tog straks fat paa at bygge Hjem og rydde Skov. Det blev en haard Begyndelse, og Udsigten til at komme igennem var baade lang og trang. Det var dyrt at leve, og Pengene var faa; de svinder jo ind til omtrent en Fjerdedel, naar de fra Danmark kommer til Amerika, og da især til Vestkysten, hvor alting er dyrere end i Øst. Materiale til Bygning og alle Redskaber var i høj Pris. *R. Overgaard* fik bygget det første Hus, da han havde godt 500 Dollars at sætte i det. *Ludvig Nikolaisen* byggede et Loghus (12x20 Fod), og en Tid boede der her 12 Mennesker, idet Sørensen-Familien var til Huse hos ham, ligesom en af dem, der kom næst, nemlig *Jens Carl Jensen*, som sammen med *N. P. Pedersen* kom fra Waukesha Co., Wis., først i Januar 1888. Den første var i Slægt med Sørensens.

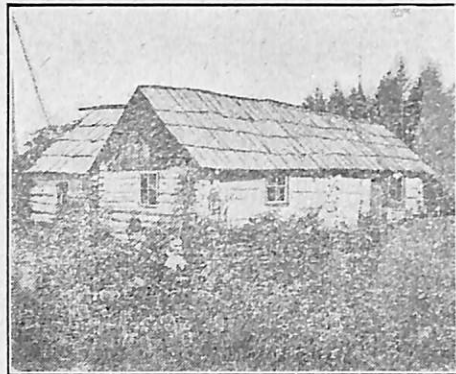
Denne Familie maatte nu til at bygge; men det maatte ikke koste stort mere end Arbejdet, da Pengene var meget faa. Søm, Vinduer m. m. maatte selvfølgelig

købes; men ellers brugtes kun, hvad man selv kunde lave: Stammer, og Brædder som kløvedes ud af Stammen og tilhuggedes. Det blev et billigt og solidt Hus — billigt, naar fraregnes det haarde Arbejde. Man havde hverken Heste eller Okser til at slæbe Stammerne, som hver gav otte Mand nok at gøre med at bære dem fra Skoven. Stor var Glæden, da Huset var færdigt, og nu blev der Plads i Ludvig N.'s Hus, saa han kunde skrive efter sine Forældre, der kom i Foraaret 1889.

Samme Aar kom *Hans Christensen* og Søn dertil, saa nu talte Kolonien tre Familier, otte voksne Unge og tolv Børn, i alt 27 Mennesker. Alle levede i indbyrdes god Forstaaelse, næsten som én stor Familie, om ikke i Herlighed, saa dog i Glæde. Noget saa opofrende, ædelt og godt, som prægede deres Samliv, opleves ikke ofte, og det glemmes aldrig af dem, som var med i det. De kan nu tale om, at de, uden at tænke over det, vist var lige ved at udføre Socialismen (Fællesskabet) i Praksis.

Jens Carl Jensen og den ene af de to danske voksne Piger Ane Rasmussen Overgaard holdt Bryllup og byggede deres eget Hjem, saa var der fire Familier.

Blandt de første Nybyggere maa ogsaa nævnes *L. K. Sørensen* og *Julius Nicolaisen*, Brødre til S: *L. Sørensen* og *L. Nicolaisen*.

DET FØRSTE DANSKE HUS.

I 1889 kom der flere, nemlig *Arent Bruhn* og *Johan Johansen* og i 1892 *Georg Bruhn* fra Elk Horn, Ia. Disse Familier (12 Mennesker) slog sig ned fire Mil fra de andre paa modsat Side af Enumclaw, og i deres lille Koloni var man ved at overtræffe den første i kærligt Fællesskab.

Snart øgedes nu Folkemængden med "Indfødte" — de to første af disse var en Søn *Kristen* hos *L. Sørensen* og en Datter *Jeanette* hos *Jens Carl Jensen*. Denne sidste blev det første Barn, der døbttes ved den første Gudstjenste, som holdtes i Kolonien d. 29. Oktober 1891. Pastor *J. Jensen Mylund* fra Tacoma var da der ude.

Senere dannedes en Menighed, som hører til "Den danske Kirke". Pastor *Mylund* blev dens første Præst. I 1899 byggedes Kirke, som alle Danske paa Egnen gav Bidrag til. Præstebolig opførtes 1905. Menighedens Ejendom er nu smukt beliggende paa en af de anseeligste Gader, *Griffon Ave.*, i Enumclaw. *Johan Johansen* var Menighedens første Formand og blev ved at være det til sin Død i Juli 1907. Han var født i Taps ved Kolding i 1846, og var en Tid Skolelærer i sin Fødeby, før han i 1873 med sin Hustru *Anne Magdalene*, f. *Boysen*, rejste til

Amerika. De boede, som nævnt, først ved Elk Horn. Johansen var en god Lærer, og han glemte ikke sin Lærergerning her i Amerika—det har Menigheden i Enumclaw sandet; thi han holdt Skole for Børnene lige til det sidste, idet han og Præsterne altid delte Arbejdet i Ferie- og Søndagsskolen.

Det var ikke alene ved sit Arbejde i Skolen, at Johansen fik Betydning i Kolonien. Han og hans Hustru holdt deres Hjem aabent for Danskerne, som altid fandt Forstaaelse og Hjertelag hos dette Ægtepar og altid gik beriget fra dem. Det samme maa siges om G. Bruhn og hans Hustru *Maren Bruhn*. Saalænge hun levede, bidrog hun meget til Bevarelsen af det danske folkelige og kristelige Liv.

Georg Bruhn døde den 2. Oktober 1917. Han var født paa Gaarden Rybjerg i Ringkøbingegnen som Søn af Proprietær Bruhn, en Ven og Støtte af Højskolemanden Christen Kold. Lysten til Eventyr kaldte den unge Mand ud i Verden, og sammen med en Ven, en Broder til Martin Nyrop, Københavns Raadhus-

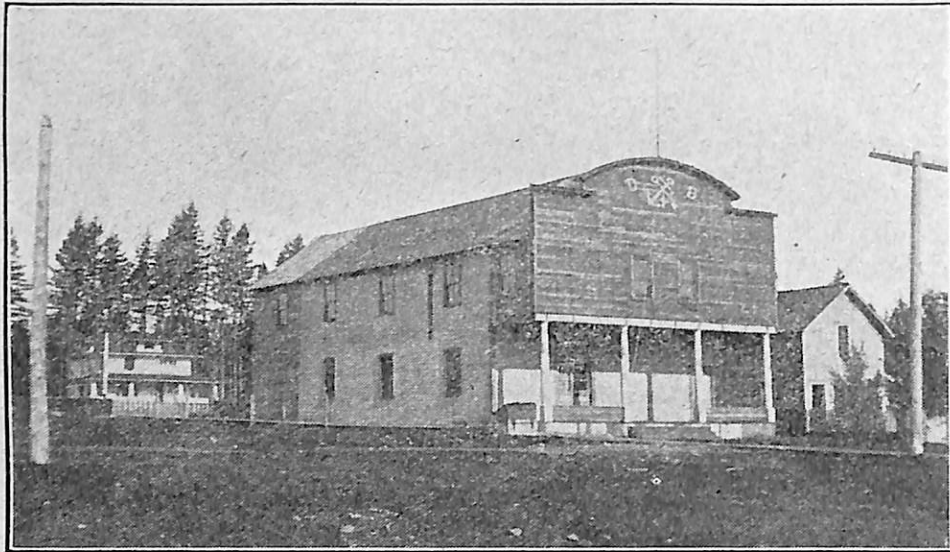
KIRKE OG PRÆSTEBOLIG.

Arkitekten, rejste han til Amerika. De to gik som Frivillige med i Krigen, hvor Nyrop faldt. Bruhn deltog i tre Krigsaar, stod ved Hicks Brigade og blev Sergeant. Efter Krigen giftede han sig med en amerikansk Kvinde og bosatte sig i De-witt, Iowa. Hans Hustru døde i 1876, efterladende ham med 5 Børn, der endnu lever. Han giftede sig anden Gang med Maren Sørensen, en Ungdomsveninde, der havde været Husholderske paa Rybjerggaard. I dette Ægteskab var der 7 Børn, hvoraf de 6 lever. Hans anden Hustru døde for en Snes Aar siden. Bruhn boede ved Elk Horn, Iowa, til 1892, da han med Familie flyttede til Enumclaw. Han tog en meget aktiv Del i Udviklingen af denne nu saa blomstrende og rige Egn og var en af de ledende i alle Foretagender, der sigtede til fælles bedste; saaledes var han Stifter af Farmers Mutual Insurance Co. og Præsident for dette Selskab fra dets Grundlæggelse til sin Død. Bruhn var en meget oplyst Mand med en livlig og varm Interesse for alt levedygtigt godt. Han var agtet af alle og i høj Grad afholdt. Han var en god dansk Mand og bevarede sin Interesse for og Kær-

lighed til Danmark gennem sine mange Aar herovre; foretog saaledes flere Rejser hjem. Samtidig var han en pligtro og dygtig amerikansk Borger, og om faa kan det siges med større Sandhed end om ham, at han var Typen paa de bedste Dansk-Amerikanere. Han blev ikke en Mand rig paa Penge — han klarede stolt for sig og sine gennem Livet — men han blev en Mand rig gennem sine Børn, sin Virkelyst, sine Interesser, sin Intelligens og sin Retskaffenhed.

I 1898 fik *Johan C. Jensen* (Vestjyde, Egnens Assessor, Justice of the Peace samt senere Byen Enumclaws Politiretsdommer) dannet en Loge af "Dansk Brodersamfund". Han blev dens første Præsident og har været genvalgt flere Gange siden. Logen ejer et Forsamlingshus i Byen, der er bygget af de Danske i god Samdrægtighed.

Af økonomiske Fællesforetagender har Danskerne sat flere i Gang til stort Gavn for hele Egnens Befolkning. Georg Bruhn var Stifter af "*Farmers Mutual*

BRODERSAMFUNDS BYGNING.

Insurance Comp." Han var dens Formand til sin Død. S. L. Sørensen var dens Sekretær og Forretningsfører til 1917, da han rejste til California, og afløstes af sin Broder *Jens Sørensen*. *Niels Brøns* (Sønderjyde, kommen hertil fra Elk Horn, Ia.,) er Foreningens Kasserer. Der er nu tegnet over 10 Millioner Dollars Brand-assurance i den, og den har Medlemmer over hele West-Washington.

L. Nicolaisen fik dannet og blev Sekretær for en Brugsforening ("*Enumclaw Rochdale Co-operative Grocery Co.*"), der nu som en af Byens største Forretninger tæller sin Omsætning i Hundrede Tusinder om Aaret, har stadig haft danske Bestyrere.

Efter dansk Mønster og paa dansk Initiativ er der ogsaa oprettet et Andelsmejeri ("*Enumclaw Co-operative Creamery Co.*"), hvis pasteuriserede søde Fløde fik højeste Udmærkelse (Grand Prix) paa Udstillingen i San Francisco 1915, og er en meget søgt Vare, der stadig betales flere Cents over Top-Notering i Seattle og Tacoma. Omsætningen har i den senere Tid (Jan. 1917) været 32—34,000 Dollars om Maaneden.

Poul Jensen, Broder til førnævnte Johan C. Jensen, begyndte i Byens tidlige Dage en lille Handel med Bomuldstøj, Traad og lign. Den har han arbejdet op til Byens største Manufaktur- og Ekviperings-Forretning (*Jensen & Co.*), der er tilhuse i egen Bygning (Byens første Murstensbygning) paa Hovedgadens mest centrale Hjørne.

A. B. Nielsen (Fynbo) driver for egen Regning en vel assorteret Kolonial-Forretning paa Byens Hovedgade.

Anthou Johansen, Søn af Johan Johansen, er Kasserer og Forretningsfører for "State Bank of Enumclaw". Han har i en Række Aar været Medlem af og Sekretær for Byens Skoleraad.

I de forskellige Haandværk er Danskerne vel repræsenterede, ligesom flere ogsaa har gode Pladser hos "White River Lumber Co.", der ejer Byens store Sav- og Høvleværk.

BRUGSFORENING.

Det er dog paa Landet, de fleste Danske findes. Og det er mere og mere bleven Mejeribruget, som er bleven deres væsentligste Indtægtskilde. En hel Flok af dygtige danske Mænd er bleven Foregangsmænd paa dette Omraade her paa Egnen.

Der findes nu godt og vel 400 Danske (Voksne og Børn) i Kolonien i en Afstand af ikke over 4 Mil fra Byen.

De Danske ved Bickleton, Klickitat Co., Wash.

Af Pastor H. Plambeck.

BICKELTON ligger paa en Højslette ca. 3,000 Fod over Havet. Dens nærmeste Banestation er Arlington, Oregon, der ligger paa Columbia Flodens søndre Bred, og er en Station paa O. R. and N. Banen, 140 Mil øst for Portland. Der er 25 Mil at køre med Postvogn fra Arlington til Bickleton; og da Arlington kun ligger ca. 250 Fod over Havet, skal man 2,750 Fod opad paa Vejen. Denne Stigning findes dog næsten udelukkende paa de første 7 Mil, man kører, efter at være færgen over Columbia Floden. Dennes Bredder er nemlig omgivet af høje Bakker, som det slet ikke er saa let at komme op eller ned ad. Postvognen kører op igennem en Canyon, kaldet Wood Gulch, og en mere øde og stenet Vej skal man lede om. Vejen er flere Steder hugget ind i Bakkesiden, med en dyb Kløft ved den ene Side og en stejl Skrænt ved den anden. Disse Bakkeskrænter er næsten nøgne. I Regntiden findes lidt Græs og her og der en enlig Blomst, men ellers er det hel' igennem triste og vilde Omgivelser. Kommer man opover Bakken, ligger Landet som en stor, svagt rullende Slette for en med lidt Stigning mod Nord. Hvor Landet ikke er under Plov, findes den i tørre Egne saa udbredte "Sagebrush." Det er en Buskplante, der sædvanlig bliver 2—3 Fod høj, dens graa, træagtige Stilke er dækket af graa-grønne Blade, og ved Høsttid bærer den gule Blomster. En mere kedelig Plante kender jeg ikke, og det Landskab, hvor den findes i Mængde, gør et trist og øde Indtryk.

Jo nærmere man kommer Bickleton, jo mere er Landet opdyrket, og kommen helt derud finder man udstrakte Hvedemarker, hvori Farmene ligger mere eller mindre skjult af Plantningerne. Hjemmene er dog spredte, da der gerne hører mindst 400 Acres og tit det fleredobbelte til hver Farm; men her ser alt helt velhavende og godt ud.

Det første Hus i Bickleton blev bygget i 1879, og Byen er opnævnt til Ære for en af dens første Settlere, Mr. Bickle. Nu har den ca. 400 Indbyggere. Der

er Posthus, Melmølle, flere Købmandsforretninger, Kirke og en stor "gradd" Skole. Saa er der Postvognsforbindelse med 4 Byer, den med Arlington er allerede nævnt, en anden er med den nærmeste Banestation mod Nord, Mabton, paa Northern Pacific Banens Hovedlinie. Denne By ligger i Yakima Dalen, ca. 27 Mil fra Bickleton og 200 Mil sydøst for Seattle.

Vejen fra Bickleton til Mabton begter sig endnu mere i Bakke og i Dal end Vejen til Arlington, og til en af disse to Byer kører Farmerne deres Hvede hvert Efteraar for at faa den solgt, ligesom de henter meget af, hvad de forbruger, herfra. Der taltes ogsaa om at faa en Bane til Bickleton, og med Tiden kommer den nok; at den trænges, kan enhver forstaa.

Bickleton ligger i det nordøstlige Hjørne af Klickitat County, der blev delt i Fjor. Der er kun 4 Mil fra Byen til den store Yakima Indian Reservation. De røde Naboer var ikke gode mod de første hvide Nybyggere. Der fortælles om en Massakre ikke langt derfra i 1877. Denne Fare er dog vist forlængst forbi. Men Indianerne er endnu ikke gode Naboer, da de saa godt som slet ikke opdyrker deres Land. Det kan ogsaa ses herude.

En stor Fordel for Farmerne er, at Skoven fra Cascade Bjærgene naar indtil et Par Mil vest for Bickleton med en af sine østlige Arme. Tømmer og Brænde er derfor billigt og let at faa. Der er en storslaet Udsigt ved Bickleton og Omegn. Fra enkelte Steder, særlig nord for Byen, kan man samtidig se Mount Hood, Oregon, Mount Adams og Rainier, Wash., i Vest de blaa Bjærg, Oregon, og Rattlesnake Bjærgene, Wash., i Øst. Hvor varmt end Solen brænder ved Sommertid, dækker Sneen dog de højst Bjærgtoppe mod Vest.

De første Danske, der fandt Vejen dertil, var to Brødre *Gotfred* og *Rasmus Petersen*, der tog hver et Stykke frit Land — "homestead" — i Foraaret 1878. Senere paa Aaret kom *Stephan Matsen*, der ogsaa tog "homestead", og disse Mænd bor der endnu. Den sidst nævnte havde en Fætter i Følge med sig; men denne døde kort eftr.

Eftrhaanden kom der flere og bosatte sig, deriblandt flere lige fra Danmark; men da det er en afsides Egn, kom der aldrig mange. En af de mest kendte er *Peder Duus*, som dog er rejst derfra igen og nu driver Faareavl i stor Stil i Bitterroot Valley, Ravalli Co., Montana. Nu bor der 17 danske Familier, der tæller ca. 100 Mennesker, omkring Bickleton, men spredt over et stort Territorium, saa de har Vanskelighed ved at samles. De fleste er fra Vardeegnen. I Løbet af en Række Aar har enkelte danske Præster besøgt Stedet nu og da. I 1906 og 1907 kom Pastor H. Plambeck fra Junction City, Oregon, der nogle Gange, og i Julen 1907 dannedes en Menighed.

De Danske i Bothell, King Co., Wash.

Af Pastor P. Blicher.

SLUTNINGEN af Firserne kom nogle faa Danske fra Vejleegnen hertil, nemlig: *N. J. Petersen* og *Adolph Petersen* med deres Hustruer, samt *August Bertelsen* og *C. M. Mortensen*. Senere kom flere; men i Aarenes Løb er de fleste bortrejst eller døde.

Fra Begyndelsen af sluttede Danskerne sig sammen med Norske og dannede i 1887 en Menighed, som betjentes af den norsk-danske Konferense. I 1906 optog imidlertid den norske Synode Arbejdet ved en dansk Præst, *P. Blicher*, som er uddannet under Synoden. Han betjener ogsaa en Menighed i *Redmond*, allernordligst i King Co., hvor der ligeledes er nogle faa Danske.

De fleste Danske i disse Egne er Farmere. Ved Bothell bor en dansk Kvinde *Mrs. Christine Rhea*, som er født paa Lundhof ved Odder i Hads Herred. Hun tog Lærerindeeksamen i København 1885, og rejste i 1889 til Amerika. Hun er gift med en Amerikaner og bor paa en Farm, men gaar i Spidsen for baade Danske og Norske og arbejder ivrigt i Menigheden og Kvindeforeningen. Særlig er hun bleven kendt for sin smukke Sangstemme og sin Musik.

Den danske Koloni i Platte Co., Nebraska.

Ved S. S. Spørensen og Præsterne Chr. Christensen og K. C. Bodholdt.

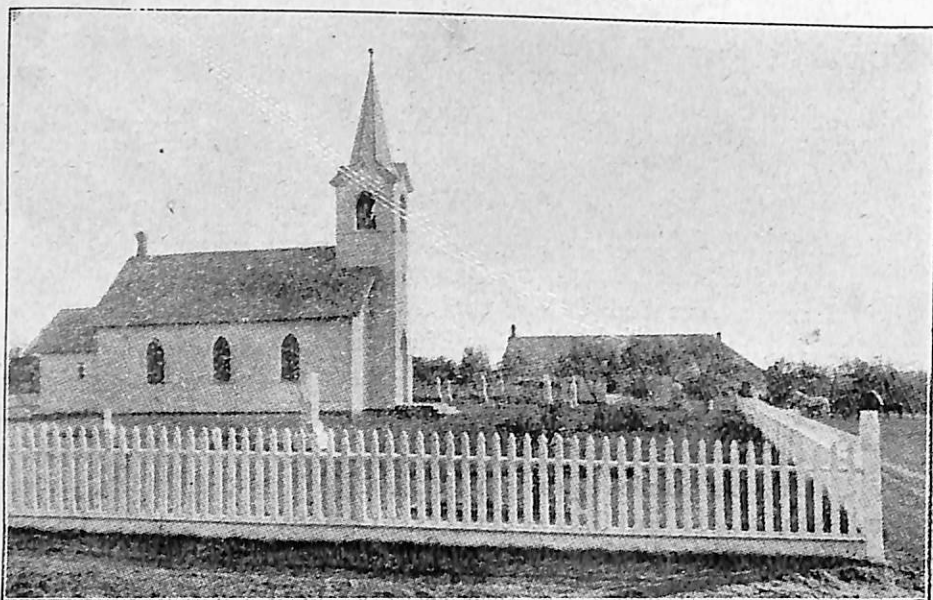
LOOKING GLASS er Navnet paa en Bæk, som løber i den vestlige Del af Platte County, og Egnen fik Navn efter Bækken. De første Danske. som kom hertil, var *Hans Christensen* med Hustru og fem Børn. De kom i 1872 fra Lindeballe Sogn ved Vejle. Tre Aar senere kom hans Broder *H. N. Christensen* samt deres Svogre *Jens Brandt* og *Karl Stejner*. I de følgende 2 a 3 Aar kom flere Familier inde fra Østen, som havde arbejdet i Minerne i Nærheden af New York. Halvdelen af Landet var Friland og kunde tages som "homestead", og den anden Halvdel var Jernbaneland, som solgtes for 3 a 4 Dollars pr. Acre.

I 1879 kom *Mikkel Spørensen* og *Jens Christensen* (Hesselballe) hertil fra Gadbjerg Sogn ved Vejle, den første med Kone og ni Børn, den anden med Kone og fem Børn. Ved den Tid var alt Friland optaget; men Jernbanelandet var jo billigt og kunde købes paa lette Vilkaar. Disse Familier og de senere ankomne købte da af dette.

Klimaet var den Gang tørt med klare Solskinsdage baade Vinter og Sommer, og kom der Regn, var Himlen kun skyet saa længe, til Tordenbygen trak over. De fleste Farmere boede den Gang i Jordhuse; men der kunde være hyggeligt indenfor de tykke Mure, som Frostene ikke kunde trænge igennem; de var jo oppudsede og kalkede indvendig. Naar de gamle Settlerne tænker tilbage, saa er de fleste nok af den Mening, at deres lykkeligste Tid levede de i Jordhytterne. Indtil 1880 avledes her næstn ikke andet end Foraarshvæde, som kørtes til *Columbus* fra en Afstand af indtil 50 Mil. I 1880 kom der to Sidebaner ud fra Columbus, en til *Genea* og *St. Edward*, som blev Danskernes nærmeste Byer, en anden til Platte Center og *Humphrey*. Ved den Tid begyndte Avling af Majs i større Stil, især da Jorden efter at være dyrket i 3 a 4 Aar nægtede at give Hvæde paa samme Made som første eller andet Aar. Da der nu blev rigeligt med Regn, tog Majsavlingen i nogle faa Aar et saadant Opsving, at der avledes saa stor Mængde

af den, at den maatte sælges for 10 til 15 Cents pr. Bushel. Svineavl skulde jo drives i stor Stil for at faa den overflødige Majs brugt, men saa kom Svinekolera og tyndede ud af og til. En ny Jernbane, Chicago N. W., kom i 1887, og Byen Lindsay blev de fleste af Danskernes nærmeste Stationsby.

I 1891 gik en Haglstorm over det meste af Looking Glass Dalen. Disse Haglstorme blev siden Egnens Skræk. Som alle andre Steder i Nebraska var der Misvækst i 1894. Settlementet voksede i disse Aar; der kom stadig nye Folk, mest unge, som efterhaanden bosatte sig paa lejede Farme, der var let at faa i de daarligere Aaringer, som fulgte efter 1894. Men da Landet igen begyndte at stige i Pris, begyndte Bortflytning, som siden er fortsat. Efterhaanden har Vinterhvedeavling vundet frem, men er ofte bleven ødelagt af Hagl. Dyrkning af Alfalfa og tildels af Rødkløver er ved at afløse den gamle Rovdrift med Dyrkning af Majs og Havre-

ST. ANGARS KIRKE.

De to Byer *Lindsay* og *St. Edward*, den sidste sydvest, den anden nordøst for Settlementet, fik Tid efter anden en Del Danske som Forretningsfolk. Byen *Newman Grove* lige nord for har ogsaa haft mange Danske, men den er nærmest en norsk By og ligger lige op til et stort norsk Settlement. Skandinaverne i Platte, Boone og Madison Countyer tæller mange Tusinder, men Danskerne er kun en lille Del. Dog er der nok omtrent 200 Familier, og de fleste af dem bor i Looking Glass Dalen. Ingen Dansker fra den Egn har haft nogen særlig fremskudt Stilling i det offentlige Liv.

I flere Aar havde de danske Nybyggere ingen kirkelig Betjening. Man samledes i Huse, sang Salmer, læste en Prædiken, holdt Bønner og læste af Bibelen. Hans Christensen, der var en let bevægelig religiøs Natur, talte ikke saa sjælden over det oplæste. I 1879 dannedes en Menighed, som fik Betjening fra Hauges Synode. H. N. Christensens og Brandts Familier var Grundstammen i denne Menighed, som tog Navnet *Bethania* og byggede Kirke øst for Looking

Glass. Senere fik den Betjening fra Blairsamfundet, og nu har den i en Række af Aar hørt til "Den forenede danske ev. luth. Kirke", og har Præst derfra.

I Aaret 1884 dannedes vest for Looking Glass *St. Ansgars* Menighed af en Del af Nybyggerne, saaledes M. Sørensen og hans Søn S. S. Sørensen samt Iens Christensen tilligemed flere af dem, der var kommen efter 1879. Alle disse kunde ikke trives aandeligt i den første Menighed, hvor den norske Forkyndelse og andet var dem fremmed. Det lykkedes dem at faa Pastor K. C. Bodholdt i Marquette til at gæste dem, hvad han trolig holdt ud med i over tre Aar. I 1887 flyttede Pastor P. Kjølhede dertil som Menighedens faste Præst, og Aaret efter byggedes den smukke Kirke paa Kirkegaarden og tæt ved Præsteboligen. De Præster af "Den danske Kirke", som siden har boet der, er N. C. Strandskov, N. P. Hald, R. Jensen, J. J. Lerager og (siden 1918) atter N. C. Strandskov.

Foredrags- og Ungdomsforeningen ejer et stort Forsamlings- og Gymnastikhus, bygget 1894, og betydelig udvidet i 1907. Det ligger nær Kirken. Et Par Butikker ligger ogsaa i Nabolaget.

MIKKEL SØRENSEN OG HUSTRU,

Den første Dansker i disse Egne, Hans Christensen, døde i 1906. Mikkel Sørensen og Hustru holdt Sølvbryllup den 31. Oktober 1907. Hosstaaende Billede af de gamle er taget den Dag. Midt i Marts 1908 rejste de sammen med to Sønner til Nybygden Askov i Minnesota. Mrs. Sørensen lever dér endnu (1919).

Pastor K. C. Bodholdt fortæller:

I sin lille Bog "Paa Prærien i Nybyggertiden" meddeler Bodholdt en Del om sine Besøg i Looking Glass, som giver gode Billeder af Forhold og Oplevelser i de Dage. Følgende betegnende Uddrag gives her:

Først i Firserne var vi kun tre Præster af den danske Kirke i Nebraska, nemlig Gydesen i Omaha, Madsen i Howard County og jeg i Hamilton. Særlig Madsen og jeg maatte stadig være paa Rejser som Missionærer. Jeg var kun hjemme de to Søndage i Maanedens. De andre to Søndage var jeg borte hos de andre Kredse. Det gjaldt jo om at faa opsøgt Landsmænd, og naar man havde fundet dem og erfaret, at der var Mulighed for at kunne komme til dem med Ordets Forkyndelse, da at gøre dette. Imidlertid var dette ikke altid saa let en Sag.

For det første var Landsmænd spredt omkring i smaa Flokke, og for det andet var mange iblandt dem den Gang noget mistænkelige over for det Samfund, som jeg tilhørte. Det blev kaldt "det grundtvigianske Samfund", og Grundtviganisme var for mange noget nyt og fremmed, noget i det mindste ganske modsat luthersk, og derfor noget kættersk, som man maatte vogte sig for. I denne Opfattelse blev Landsmænd bestyrket af norske Præster, som ogsaa af danske Præster, der stod i Forbindelse med norske Kirkesamfund. Der var heldigvis dog altid enkelte paa enhver Plads, som vidste bedre Besked, og ved disse enkeltes Hjælp vandt man Indgang og Støtte i Arbejdet.

Oppe i den nordlige Del af Staten Nebraska, det vil sige nord for Plattefloden, fik jeg en Tid efter min Ankomst til Hamilton at vide, at der skulde findes en Kreds af Landsmænd. (Med nogen Besvær kom Bodholdt i Forbindelse med dem og fortæller videre). Til den fastsatte Tid tog jeg da der op. Den nærmeste Jærnbane-station ved Kolonien er St. Edward. Her blev jeg modtaget og med Vogn befordret til Kolonien, der laa omtrent 12 Mil fra Stationen. Af

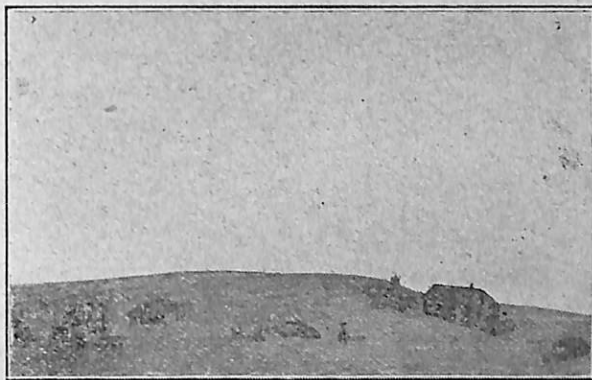
S. S. SØRENSENS FARM 1894.

Manden, som hentede mig, fik jeg nu at vide, at Præsterne Madsen og Gydesen nogle Aar i Forvejen havde været hos dem hver en enkelt Gang, men havde opgivet at komme der oftere. En norsk Præst hørende til Hauges Synode var saa kommen, og der var bleven bygget en lille Kirke, hvor han holdt Gudstjeneste, og hvor man de Søndage, Præsten ikke kom, samledes for at høre en Prædiken oplæst. En Mand af deres Midte havde selv tilbudt sig som Oplæser af denne. Med dette var det en Tid gaaet ret godt, men da Manden saa selv havde begyndt at prædike, hvortil han manglede baade Klarhed og Modenhed, saa gik det ikke godt længere. Mandens Prædiken fik straks et sværmerisk methodistisk Anstrøg og blev mere og mere vild og usund, saa enkelte blev bange og havde trukket sig tilbage, enkelte havde ladet sig rive med. Det hele syntes at skulle ende i Forvirring.

Jeg kom da ud til Nybygden. Manden, som kørte for mig og fortalte mig ovenstaaende om Stillingen iblandt dem, var en ung Mand ved Navn *Søren Samuel Sørensen*, Søn af *Mikkel Sørensen*. I deres Hjem landede jeg den Aften, jeg kom der første Gang. Det var en i alle Maader flink Familie, men fattig som de fleste den Gang der paa Egnen. De boede i en Jordhytte og havde kun to Værelser. Disse var kun fattigt møblerede, mest med hjemmelavede Møbler. Det

var jo i Nybyggertiden, da Folk forstod at nøjes og klare sig med lidt. Trods Fattigdommen syntes alle i dette Hjem at være præget af godt Mod, Tilfredshed og Glæde. Jeg blev af hele Familien — den var ikke lille — modtaget med et hjærteligt Velkommen. Et Fotografi uden Ramme hang i en Snor over Sengen i den forreste Stue. Da dette var det eneste Billede, som prydede Væggene i Huset, var det ikke underligt, at det straks tildrog sig min Opmærksomhed. Jeg var nysgerrig efter at opdage, hvem det forestillede. Til min Overraskelse ser jeg da, at det er et Fotografi af gamle Pastor Svejstrup, som den Gang var Præst i Vejen By mellem Kolding og Ribe og med hvem jeg var personlig kendt. "Kender De den Mand," spurgte jeg straks. "Jow, det er da vis," siger Konen. "Han har konfirmeret mig, men den Gang var han Præst i Nørup." "Han var en god Mand, som jeg aldrig glemmer," føjede hun til. Og hun fortsatte paa den Maade med en Lovtale over gamle Svejstrup, som han nok kunde være tjent med.

MIKKEL SØRENSENS JORDHUS 1880.

Da jeg selv, som sagt, var godt kendt med Pastor Svejstrup, havde vi med det samme et Tilknytningspunkt. Jeg fik nu en Beskrivelse af Egnen og Egnens Folk, saa vel som noget af Familiens egen Historie. En Del af Danskerne ved Looking Glass var fra Vejle Egnen i Danmark, hvor ogsaa Familien Mikkel Sørensen var fra. Et Par af deres ældste Børn havde hjemme gaaet i Skole hos Lærer Balling, hvem de mindedes med rørende Kærlighed. Mikkel Sørensen havde været Smaakaarsfolk i Danmark, og uden Udsigt til der at blive andet. Som saa mange andre fik de saa, hvad de kaldte "Amerikafeber", og vandrede ud i Haabet om herovre at skulle kunne arbejde sig frem til bedre Kaar. Hvorledes de havde fundet Vej til Nebraska og til Looking Glass, mindes jeg ikke. Landet var den Gang jo meget billigt, og de havde et godt Stykke og havde faaet bygget baade Hus og Stald, begge Dele naturligvis af Græstørv. Med de faa Skillinger, som de havde med hjemmefra, havde de faaet købt Heste, Vogn og Avlsredskaber, naturligvis efter fattig Lejlighed og kun hvad der var højst nødvendigt for dem i Arbejdet med at faa Præriejorden opdyrket. Ved den Tid, jeg kom der, havde de faaet gjort en god Begyndelse. Men én Ting havde Familien Sørensen hele Tiden savnet, og det var Ordets Forkyndelse paa Modersmaalet. Det var dem derfor en virkelig Glæde, at jeg kom til dem, og Gang efter Gang udtalte de Haabet om, at det nu maatte føre med sig, at dette deres Savn maatte blive afhjulpet. Vi maatte endnu samme Aften have Salmebogen frem for med hverandre at synge nogle af

vore gamle kendte og kære Salmer. "Bare nu Folk vil samles," siger Sørensen, "men den norske Præst og Manden, der agerer Kapellan, vil formodentlig gøre Modstand."

Dagen efter havde vi Gudstjeneste, og til denne havde vistnok de fleste af Egnens danske Befolkning givet Møde. Kirken var en lille Træbygning, men ret hyggelig med Alter og Døbefont. Det var med Glæde, jeg forkyndte for Forsamlingen Budskabet om Frelsen i Jesus Kristus, og det syntes ogsaa, at der var Øren for dette Budskab. Om Eftermiddagen saa vel som om Aftenen var der en Del somlet hos M. Sørensens, og vi talte og sang med hverandre, og alt syntes at være saa rart, som ønskes kunde. Der blev aftalt, at jeg, saa snart det kunde lade sig gøre, skulde komme igen, hvad jeg med Glæde lovede.

Et Par Maaneder efter dette mit første Besøg, tog jeg dertil igen. Gudstjenesten blev da atter holdt i den lille Kirke. Mens jeg stod paa Prædikestolen, lagde jeg Mærke til, at der gik nogle Mænd uden for Kirken. Skønt dette nok var mig noget paafaldende, tænkte jeg dog mindst af alt, at det betød noget ondt. Da jeg var færdig med Prædiken, og vi havde sunget den sidste Salme, kom de samme Mænd ind i Kirken og vandrede op mod Alteret, hvor jeg endnu stod og havde ikke faaet afført Præstekjolen. Mellem disse Mænd var ogsaa han, som plejede at oplæse en Prædiken de Søndage, den norske Præst ikke var der. I høje Toner og med "kristelig Salvelse" blev jeg af disse nu uden videre stemplet som en Forfører, der havde trængt sig ind imellem dem for at faa Folk ført bort fra den sande Kristendom. Jeg var ingen Kristen, men Grundtvigianer, og dette var, som jeg fik at vide, i disse Menneskers Omdømme noget nær det forfærdeligste af alt forfærdeligt paa Kætteriets Omraade. Jeg prøvede paa bedste Maade at ville forklare Mændene, at de var i Vildfarelse. Desuden var jeg jo ikke kommen uindbudt, og ingen, som ikke selv ønskede det, var tvungen til at høre paa mig; men jeg maatte vel dog have Lov til at samles med dem, som ønskede at høre mig. Og hvad Beskyldningen om, at jeg var hverken Kristen eller Lutheraner, men en falsk Lærer osv., angik, da kunde jeg skaffe dem Bevis for, at jeg var udsendt af det i Danmark bstaende Udvalg for dansk-amerikansk Mission herovre, og at dette Udvalg blandt sine Medlemmer havde Mænd som Professorerne Nielsen og Madsen, og Præster som Skat Rørdam, Brandt, Svejstrup og flere. Alt, hvad jeg sagde, hjalp imidlertid ikke, Mændene talte i Munden paa hverandre, og den ene Fordømmelse efter den anden lød ned over mig. Folk i Kirken blev i høj Grad urolige, og det kom et Øjeblik til at se noget truende ud. Jeg vidste ikke, om jeg var købt eller solgt. Med Undtagelse af Familien Sørensens Stilling til mig, havde jeg ingen Anelse om, hvorledes den øvrige Del af de forsamlede kunde være til Sinds over for mig. Saa hændte der imidlertid noget, som gav en Vending i Situationen, saa jeg fik mærke, at der dog var en Del, som ikke var fjendske mod mig. En af de Mænd, som angreb mig, truede mig med knyttet Næve; men i samme Øjeblik det skete, traadte jeg ud over Alterringen og stillede mig lige op imod ham og sagde: "De truer mig med knyttet Haand; jeg har her ikke gjort andet end forkyndt for denne Forsamling Frelsen i Jesus Kristus; vil De øve Vold mod mig for dette, saa gør det; Deres knyttede Haand skrækker mig ikke!" Ved dette Oprin rejste Forsamlingen sig, og nogle Mænd kom hen til mig og sagde: "Pastor Bodholdt, følg med os ud af Kirken," og samtidigt udtalte de Bebrejdelse til de Mænd, som paa en saa grim Maade var optraadt i Kirken over for

mig. Det samme gjorde flere andre i Forsamlingen. Da jeg kom uden for, hvor Folk stod og talte i Munden paa hverandre, fik jeg endelig Lejlighed til at bekendtgøre, at jeg om Eftermiddagen vilde holde Møde i Hjemmet hos M. Sørensen, og jeg var vis paa, at enhver, som havde Lyst til at overvære samme, vilde være velkommen. Om Eftermiddagen blev da ogsaa det lille Hjem fyldt til sidste Plads, selv paa Sengen maatte Folk tage Sæde. Jeg talte til dem om Barndomshjemmet og Kirken derhjemme, som i "den danske Kirke" herovre rakte Haand ud til alle, der ikke kunde og ikke vilde glemme, hvad Gud i Kærlighed havde givet dem i denne. Efter Mødet blev der stiftet en Menighed. Den var ikke stor, den kom nemlig kun til at bestaa af 3 Familier; men lige meget, det var en Begyndelse, og jeg gav den lille Menighed Løfte om, saa vidt muligt, at besøge den en Gang i hver Maaned.

(Derefter fortæller Bodholdt om et andet Forsøg paa at fortrædige ham og den lille Menighed, nemlig ved at lukke Skolehuset for dem, hvad dog mislykkedes).

Arbejdet gik nu sin rolige Gang for os. Tilslutningen til vor Gudstjeneste voksede, og der kom efterhaanden mere og mere Fasthed i Arbejdet. Jeg kom der stadig en Gang om Maaned, og var altid glad ved mine Besøg der oppe.

De første Aar, jeg kom der, var det altid Medlemmet af M. Sørensen's Familie, som befordrede mig fra og til Stationen. Disse Køreture mellem Byen og Kolonien var ikke altid behagelige, og allermindst da om Vinteren. Som Regel var det gjerne den ældste Søn i Familien, der kørte for mig. Hans Navn var, som allerede nævnt, Søren Samuel Sørensen. Han havde hjemme i Danmark gaaet i Skole hos Lærer Chr. Balling, havde ogsaa, saa vidt jeg mindes, været paa Højskole, og var en sjælden opvakt og vel oplyst ung Mand. Om Vinteren, naar der paa Farmen ikke var andet at bestille end røgte Kreaturerne, var han Skolemester for sine yngre Søskende. Han læste med dem, fortalte for dem, og kom paa den Maade til at bøde paa Manglen af dansk Børneskole. Selve Menighedsarbejdet havde ogsaa paa anden Maade i ham en trofast Støtte. Han døde for nogle Aar siden. Et lille Minde om ham skal her meddeles:

En Lørdag Aften, han var i Byen efter mig, og vi kom paa Vej hen over Prærien ad Kolonien til, sad han og fortalte mig om Barndomshjemmet, og om, hvorledes de havde haft det i Danmark, samt om sit Haab om en lys Fremtid herovre. I Danmark havde Kaarene til Tider været trange nok for dem, og det var de jo for Resten ogsaa endnu herovre; men ved et udholdende Arbejde havde de jo dog her bedre Udsigter til at komme frem, end de havde haft i Danmark. Det han og de andre i Familien, særlig hans Forældre, havde savnet mest herovre, havde været Ordets Forkyndelse paa Modersmaalet. Nu, da jeg var kommet der, syntes dette Savn at skulle afhjælpes. Det gjaldt nu kun om, at den lille Menighed kunde vokse og blive saa stærk, at den kunde faa Kirke og Præst iblandt sig. Men, føjede han til, med Guds Hjælp skal dette nok lykkes; thi har Vor Herre hørt vor Bøn og hjulpet os til at faa Begyndelsen gjort, saa vil han ogsaa hjælpe os, saa vi kan komme videre frem.

Da vi nærmede os Kolonien, siger han til mig: "Kan De se den Plantage histovre?" Samme Plantage — den eneste der den Gang, saa vidt jeg ved, endnu fandtes der paa Egnen, — laa paa et Højdedrag og kunde ses et godt Stykke Vej ud omkring paa Prærien. Jo, jeg kunde nok se den. "Ja," siger han, "der hvor

denne Plantage er, ligger der 40 Acres Land, som ejes af en Mand nede øst paa, men som jeg tror kan købes. Naar jeg gaar hjemme og tænker paa vor Fremtid, saa synes jeg, at der kunde være passende Plads for vor Kirke. Den skal ligge der ved Plantagen. Synes De ikke, at det kunde være en køn og passende Plads? Kirken vil der kunne ses ud over en stor Del af Kolonien." Jeg maatte indrømme, at bedre Beliggenhed for Kirken næppe kunde findes der, men i mit stille Sind tænkte jeg: det vil nok vare en Tid, før I fattige Nybyggere naar saa vidt, at I kan magte at bygge Kirke. Det gik imidlertid, som Sørensen haabede, og der hengik endda ikke saa lang Tid, før hans Haab blev opfyldt. Paa den omtalte Plads fik Menigheden virkelig bygget baade Kirke, Præstebolig og Forsamlingshus, og samtidig fik den ogsaa sin egen Præst.

Det var i mange Maader en hel Fest for mig at komme til den lille Kreds i Looking Glass. Folk gjorde alt, for at mine Besøg hos dem kunde blive festlige. Om Vinteren havde gamle Sørensen gerne, før jeg kom, været ude paa Prærien med Bøssen, hvad der førte med sig, at Bordet ved vore Sammenkomster i Hjemmet var prydet med en Agerhøne, Hare eller en "Snipe". Det var ganske rørende at se dette Hjems Glæde og Taknemlighed over at have faaet dansk Gudstjeneste at samles om.

Arndahl Menighed, Meeker County, Minn.

Af *William P. Nelson.*
(Skrevet 1909.)

ARNDAHL Menighed er i Acton og Danielson Townships, Meeker County, Minn. Den blev organiseret i 1868 af Pastor T. H. Dahl, senere Formand for Den Forenede norsk-lutherske Kirke. Før dens Organisation fik de danske og norske Folk i denne Egn Betjening fra Ness Menighed. Siden 1869 har Arndahl haft samme Præst som Ness og Throndhjem Menigheder og til visse Tider ogsaa andre Nabomenigheder, saasom: Nordland, Hutchinson, Litchfield, Tromsø og flere.

Som Menighedens Grundlæggere kan nævnes følgende danske Familier: C. L. Hanson, Rasmus Nelson, Søren Morten, Ole Salomonson, Nels Madson, J. P. Berg, Rasmus Brown, Peder Brown, Nels Brown, Jørgen Brown og Paul Nelson, og norske Familier: Nils Danielson, Chresten Olson, J. D. Lervaa, Ole Larson, Paul Paulson, Chresten Ruud og Peter Johnson.

Præsterne har været: T. H. Dahl (1869—1873), Ole Hanson Bostad (1873), N. C. Brun (1874—1877), A. N. Kleven (1877—1892), N. J. Thomasberg (1893—1895), N. Heierman (1896—1897), O. T. Nelson (1897—1902), M. B. Sveen (1902—1907) og O. M. Norlie (1907—).

Foruden de regelmæssige Gudstjenester i Kirken hver tredje Søndag har Præsterne og til Dels andre haft Bønnemøder og Opbyggelser i Hjemmene af og til. Pastor N. J. Thomasberg begyndte med Sangkor. Nu er der to Kor. I 1896 blev Ungdommen organiseret under Chas. Nelsons Ledelse; 1909 har Ungdommen igjen taget fat paa Arbejdet efter nogle Aars Hvile. Pastor O. T. Nelson fik i Stand en Kvindeforening i 1902. Under Mrs. Wm. P. Nelsons Ledelse gik det godt en Tid. I 1908 begyndte den igen under Mrs. Chas. Nelsons Ledelse. Vi har nu fire Søndagsskoler: Rosendale, med Chas. Nelson som Superintendent; Poplar Lake, hos Mrs. Falk; Arndahl, under Mrs. Nels Brown; og Frederickson, hos Mrs. Sven Anderson.

Arndahl Menighed har fra 1868 til 1909 haft 451 Barnedaab, 309 Konfirmander, 73 Bryllupper og 112 Begravelser. Ren har en stor og smuk Kirke, bygget i 1874, men aldeles ombygget i 1904.

I 1880 besluttede Arndahl at støtte Augsburg Præsteskole. I 1892 gik Menigheden ind i Den Forenede norsk-lutherske Kirke; men siden 1893 har den holdt sig udenfor Samfundene. Dog har den givet Bidrag af og til, baade til Den Forenede Kirke og Frikirken. To af dens Døtre, Miss Lena Nelson og Miss Alma Nelson, arbejder som Søstre i Frikirken. Søster Lena er Hovedsøster paa Minneapolis Diakonissehjem. Menigheden understøtter Evangelist Kiang i Honan,, Kina.

Den 20. til 22. Juni 1909 havde vi en 40 Aars Fest, afholdt i Ness, Modermenighedens Kirke. Formand T. H. Dahl af Den Forenede Kirke holdt Festtalen over Ps. 118: 24—29. Ness Menigheds Historie blev læst af Even Evenson, Arndahls af Wm. P. Nelson, Throndhjems af Oluf Gilbertson. Følgende Taler blev holdt over Emnet Menighedens Arbejde: Menigheden maa arbejde for Indremissionen, for Hedningemissionen, for Menighedsskolen, for kristelige Højskoler, for Uddannelse af Religionslærere, for Barmhjertighed i Menigheden og for Barmhjertighed i Samfundet. Søndag Aften var der Altergang. Mandag Aften holdt de tre Menigheders Ungdomstoreninger og Sangkor et fælles Møde. Desuden var der Bøn og Sang. Onsdag Aften prædikede Brun og Thomasberg i Arndahl, og Sangkoret gav skøn Musik.

Herren har været naadig imod Arndahl i 40 Aar og ventet paa Frugt. Noget Frugt har han vist ogsaa fundet.

Fredsville, Grundy County, Iowa.

Af J. J. Thuesen.

Danske Nybyggere paa Prærien.

EN LILLE Prærielandsby *Fredsville* ligger ca. 9 Mil sydvest for *Cedar Falls*.. I Treserne i forrige Aarhundrede og gennem mange Aar derefter var der ingen Landsby, og de danske Nybyggere, som nedsatte sig i Egnen, boede simpelthen "ude paa Prærien" i Fairfield og omliggende Townships, nordøstligt i Grundy County og vestligt i Blackhawk County.

Til dette Sted kom i Foraaret 1866. tre danske Mænd: *Niels Olsen*, *Lars Jørgensen* og *Jens Andersen*. De havde boet i *Pine River*, *Waushara County*, *Wis.*, (syd for *Waupaca*), men fandt søn: saa mange andre Nybyggere i *Wisconsin*s Skovegne, at det var haardt Arbejde, der kun langsomt gav Indtægter, at rydde Skoven og opdyrke Jorden. Man vendte sig derfor mod Prærien, særlig i *Iowa*, og store Skarer af dem, der kom lige hjemme fra, gik samme Vej.

De tre nævnte Mænd købte Jord for 5 Dollars pr. Acre 1 Mil syd for det nuværende *Fredsville*. *Jens Andersen* rejste saa til Danmark og opholdt sig dér den følgende Vinter. I Foraaret 1867 kom han tilbage og havde flere Udvandrere med sig. *Hans Petersen* byggede det første Hus, to Mil syd for *Fredsville*.

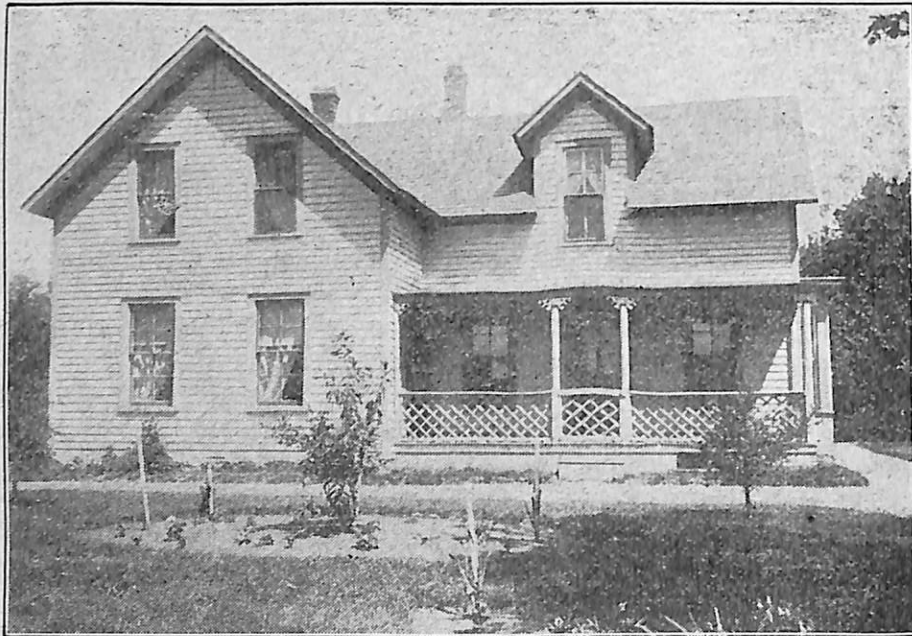
I Efteraaret 1867 kom *Ole Jensen* og *Hans Christensen* med deres Familier fra *Pine River*. De lejede først hver en Farm ved *Cedar Falls*; men allerede næste Aar flyttede de ud til de andre danske Nybyggere paa Prærien. De købte Jord $1\frac{1}{2}$ Mil nord for *Fredsville*.

I Vinteren 1867—68 var *Jens Andersen* atter en Tur i Danmark og bragte der fra en Del Nybyggere med sig, flest fra *Sjælland*. Der kom ogsaa flere fra *Waushara County*. Der blev snart ikke saa faa Danske paa Prærien. Men kun nogle faa af dem (foruden de 6 foran nævnte) kan nu navngives. De er: *F. Petersen*, *A. Larsen*, *R. Larsen*, *Lars Nielsen*, *A. Christensen*, *P. Nielsen*, *A. Olsen*, *S. Lindqvist* og *J. Hansen*.

Først i Halvfjerdserne fandt Sønderjyderne Vej til den ny Koloni paa Iowas rige Prærie. De første af dem som kom og købte Ejendom, var *A. Nielsen, Jeppe Troelsen Slifsgaard* og hans Søn *Troels Slifsgaard, A. Boysen, I. Ravn, J. Refshauge, C. Refshauge, P. Haurum* og maaske flere.

I 1872 øgedes deres Tal. Da kom *J. J. Thuesen, H. Krog, C. Krog, M. Nielsen, Brødrene H., L. og P. Henningsen, H. Lauritsen, S. Sandholdt, J. Schmidt, J. Schultz, Hans, C. F. og Jørgen Boysen*. Da var Jorden stegen til \$10 for hver Acre; Senere kom *H. Bruhn, P. Jensen, E. J. Thuesen, S. Holm, P. Jacobsen, P. Olsen, S. Hansen, Jacob Dall* og mange flere.

Efter 1873 rejste en Del Sjællændere og Langelændere til Oregon og Nebraska. Paa samme Tid kom der flere Sønderjyder og flere fra selve Danmark. Aarsagen til den stærke Indvandring fra Sønderjylland til Amerika var Krigen 1864. Mange er i Aarenes Løb rejst til Hampton og Newell, Ia.

J. J. THUESENS HUS I SENERE AAR.

I 1872 laa det meste i Prærie, hvor nu Fredsville ligger. Her og der laa en Farm med smaa Bygninger (somme endog meget smaa.) Et Par Mil syd og vest laa de store Prærier, hvor der græssede store Hjorder af Kreaturer, fra 500 til 1500 i Flokken. Der var endnu i 1874—75 store Flokke paa begge Sider af Black Hawk Creek i Nærheden af, hvor nu Dike ligger, 4 Mil syd for Fredsville.

J. J. Thuesen dyrkede Land paa begge Sider af Black Hawk Creek, og der var ingen Bro over; han fandt ud, at den Bæk blev til Besvær; om Sommeren gik det nogenlunde, om ogsaa Vandet nu og da gik op i Vognen, naar der kørtes over. L. Hansen kørte over om Vinteren med et Læs Havre; da han kom ud i Vandet, svingede Hestene lidt til Siden, saa Strømmen tog Vognkassen med Havren, og Vognen skiltes ad, han og Hestene kom i Land med Besvær; det var noget koldt. 1875 flyttede J. J. Thuesen $1\frac{1}{2}$ Mil sydøst for Fredsville og byggede næste Foraar Hus, 14x18 Fod, og en lille "Shanty". Der var mere Plads i saadant et lille Hus,

end-man skulde tro. En Vinter var der en lille Sammenkomst. der taltes 26 Personer. Der var ingen polstrede Møbler den Gang. Senge, Bænk og de faa Træstole benyttedes til at sidde paa. Der blev sunget. danset og spillet Kort, og Folk var lige saa fornøjede som ved et større Gilde nu. Naar Folk den Gang kørte til Kirke eller i Besøg om Vinteren, benyttedes Sængetræpper, der lagdes nogle paa Bunden af Slæden, hvor Moderen og Børnene blev pakket ind, Manden stod foran og kørte. Til først i Firserne var det yderst sjældent at se en Fjedervogn ved Kirken. Nu ses aldrig en Arbejdsvogn.

I 1876--78 var det strenge Tider her paa Egnen. Mangen Mand vidste næppe, om Ejendommen var hans eller Kreditorernes. Priserne var meget lave. Majs blev solgt for 10 til 15 Cents pr. Bushel, og anden Sæd i Forhold dertil. Svin kostede \$1.70 pr. 100 Pund. En Mand solgte sine fede Svin for \$1.80 men blev fradraget 40 Pund paa Stykket. En anden fortæller, at han skyldte \$100 for en Maskine, og de vilde have Pengene: saa prøvede han at laane dem i en Bank; men de forlangte 35 Procent. Da svarede Manden Bankøren om han troede, de begge kunde leve. Pengene fik han hos en anden for 25 Procent.

Sammenslutninger

I 1883 kom Jeppe T. Slifsgaard tilbage fra et Besøg i Sønderjylland med en dansk Fløde-Separator, tillige med en dansk Mejerist, Niels Blom, som skulde arbejde i Mejeriet. Samme Aar byggede J. T. Slifsgaard Mejeriet i Fredsville. Der indsamledes en større Sum Penge af Egnens Farmere til at hjælpe at sætte det i Gang med: det blev en god Forretning.

I 1893 købte Farmerne Mejeriet af J. og T. Slifsgaard. Det blev da et Andelsmejeri dets Navn blev Fredsville Co-operative Creamery og blev inkorporeret under Iowas Love af J. J. Thuesen, C. Murdock, R. Larsen, N. Andersen, T. Slifsgaard, D. McBain og P. Eiler, den 6. Marts 1893. Den første arbejdende Bestyrelse blev P, Eiler T. Slifsgaard, C. Olsen, J. J. Thuesen. Der blev bragt til Mejeriet saa højt som 35,000 Pund Mælk pr. Dag i den bedste Tid om Sommeren. Det regnes for det tredie største Mejeri i Iowa. Farmerne byggede det samme Aar op i ny og mere tidsvarende Stil.

I 1884 stiftedes det Danske gensidige Assurance-Selskab for Blackhawk, Grundy, og Butler Countier med Hovedsæde i Cedar Falls, Iowa. Det begyndte med Pastor J. Jensen Mylund som Formand og Henry Johnsen som Sekretær foruden 7 Direktører. Selskabet arbejder godt og er til stor Besparelse for de Assurerende. Der er assureret Ejendom for et Par Millioner Dollars. Henry Johnsen er endnu Selskabets Sekretær og kan holde 25 Aars Jubilæum.

Omkring ved 1889 begyndtes en Farmer-Sammenslutning (Farmer Alliance] i Fredsville. Formaålet var at købe større Partier i Fælleskab, som Hvedemel, Oliemel og andet Kreaturfoder. Der blev købt i Jernbane-Vognlæs, ligeledes Hegnspæle. Farmmaskineri o. l. Dette var stærkest fremme først i Halvfemserne. Der købtes 12 Arbejdsvogne, 3 "Buggies" paa en Gang, og et lignende Antal Slæder en anden Gang; et Efteraar 14 J. C. Case "riding plows" og meget andet. Ved Møderne drøftedes Spørgsmaal vedrørende Farmdriften.

I 1883 begyndte L. Jewell og T. Slifsgaard en Købmands Forretning, som senere udvidedes til en Department-Forretning. Tillige fik de Posthus. Senere gik den over til Slifsgaard og Søn som ogsaa drev Smede-Forretning der bestyredes af Th. Juhl.

Siden 1899 er en Del af Farmerne flyttet til Dike, hvor der da blev Station, og en lille By er vokset frem. Tyskere køber Danske Farme.

Fredsville Menighed.

Af Nybyggernes Børn, som nu bor i Fredsville, mindes flere, hvad de fortæller saaledes: "Vi husker, at nogle kom sammen i vort Hjem, og at Fa'r læste Evangeliet og en Prædiken, og vi sang Salmer." Ole Jensen var nok den, der som Regel læste. De bekendte Troen og bad Fadervor.

Pastor C. L. Clausen fra St. Ansgar kom nogle Gange og prædikede, og den 12. Marts 1871 blev der dannet en Menighed og valgt Bestyrelse. Ole Jensen blev Formand, og Menighedens Navn blev "Den skandinaviske evangelisk-lutherske Menighed i Fairfield Township, Grundy County, Ia.

PASTOR A. S. NIELSEN

PASTOR J. JENSEN MYLUND

Pastor *A. S. Nielsen* blev Menighedens første Præst, og fra 1871 afholdtes Møder i Skolehuset paa Prærien. Første Gang, han talte, sluttede han paa sin ejendommelige Maade med at sige: "Ja, her er jeg nu, og vil I have mig, kan I faa mig." De modtog Tilbudet med Tak. Pastor Nielsen kom til at bo i Cedar Falls, da han ogsaa blev Præst der. I Førstningen kørte Farmerne for ham. Det varede dog ikke længe, inden der blev købt en kraftig og skikkelig Hest og en Fjeder-Vogn til Pastor Nielsen. Han vilde gerne have en til at køre for sig og til Selskab paa disse Køreture; der var ogsaa en og anden, som ofte tog med ham ud paa Landet. Det tog lang Tid, naar Vejene paa Prærien var i Søle. Men naar han først kom af Vognen, var Pastor N. ved godt Mod. Der var en stille Glæde over Folk allerede, naar han kunde ses paa Bakken 1½ Mil øst for Kirken. Naar han saa kom og gik ind i Kirken, var det ligesom Andagten og Stemningen fulgte med ind. Han ledede ofte **Sangen med Kraft**. Hans Prædiken førtes med en myndig overbevisende Kraft, i Tro og Kærlighed paa Vor Herre Jesus Christus vor Frelser. Det kunde nok hænde, naar Smaabørnene forstyrrede under Prædikenen, at A. S. Nielsen kunde se lidt barsk ud og en enkelt Gang tage til Orde; der var ikke andet at gøre, Børnene maatte med Forældrene i Kirke, da de ikke kunde være ene hjemme.

Efter endt Gudstjeneste om Eftermiddagen tog Nielsen ofte ud til Ole Jensens, C. Refshauges og andre Familier. Hos J. Schmidts kom han ofte og blev der tit Natten over. Naar han saa var kommen, blev Spisekammeret gerne undersøgt. Da saa det var besørget, blev Piben tændt, og saa begyndte han gerne at synge en Salme med fuld Røst paa sin kønne, ejendommelige Maade. Saa kunde han sige: "Nu, Marie Schmidt, her er en Salme med en dejlig Melodi; den maa

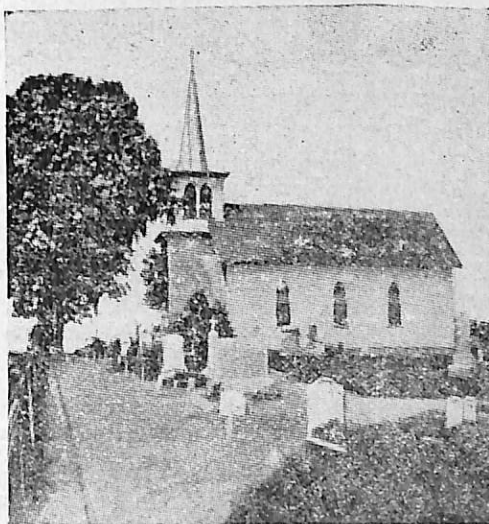
vi have sunget og lært." Mrs. Schmidt sang nemlig udmærket. J. Schmidt siger, at disse Besøg var Fester.

I 1871 gav *Ivar Ravn* 1½ Acre Jord til at bygge Kirke paa og til Kirkegaard. Der toges ikke mere end 1 Acre, man syntes, at mere vilde være overflødig. Senere da Kirkegaarden blev for lille, købtes der i 1891 af H. Lauritzen (*Ivar Ravns* Efterfølger) en Acre Jord for \$400. Da gav H. Lauritzen fuldt Skøde paa de 2 Acres til Menigheden.

Den 14. Februar 1875 blev Kirkegaarden indviet af Pastor Nielsen. Det var en meget kold Frostdag, og Vejene var ufremkommelige for Sne, saa der maatte køres over Markerne for at komme til Kirken. J. Schmidts ældste Søn, 15 Maaneder gammel, var død og blev begravet samme Dag; han var den første, der blev begravet paa Fredsville Kirkegaard.

I 1895 besøgte gamle Pastor A. S. Nielsen sidste Gang Fredsville. Han var glad ved at tale i sin gamle Kirke. Han talte om, at de sidste Tider var nær. Ved et Par Besøg hos Ole Jensen og J. Schultz var en Flok af hans gamle Venner til Stede; han følte sig meget godt til Pas og munter de faa Aftener, vi var sammen med ham, og mindede ofte med en lille Spøg om de første Tider herude.

I 1879 kom Pastor *J. Jensen Mylund* til Cedar Falls og betjente tillige Fredsville ligesom Nielsen. Han var en dygtig ung Mand med Kræfter og god Villie. J. Jensen var en dygtig Kusk og kunde bedre komme over de daarlige Veje end A. S. Nielsen. Han var en dygtig Sanger og prædikede med Kraft og Varme. Tillige var han en praktisk Mand, altid villig til at hjælpe og sparede ikke sig selv for at opnaa et godt Resultat. Han blev vel undertiden misforstaaet, men havde mange Venner. Pastor J. Jensen betjente Fredsville Menighed henved 9 Aar; engang senere ved Præsteskifte var der Tale om at genvælge ham til Præst.

FREDSVILLE KIRKE

I 1874 byggede Fredsville Menighed dens første lille Kirke. Den byggedes af Sven Lindkvist for \$425. Den blev efter en Tid for lille, og i 1885 byggedes

saa en større, 28x48 Fod, og en Forstue og Taarn 50 Fod højt. Den ny Kirke blev indviet af A. S. Nielsen og J. Jensen.

I 1889 byggede Menigheden en køn Præstebolig.

I 1886 indbød Fredsville Menighed Aarsmødet, der holdtes i Cedar Falls, til et Besøg. Om Formiddagen var der Gudstjeneste i Kirken og om Middagen Fællesspisning paa J. J. Thuesens Farm. En Del husker nok, at vi maatte bruge mange Arbejdsvogne med et Bræt til Sæde, af Mangel paa Fjeder-Vogne, til at køre vore Gæster til Fredsville og tilbage igen.

Ved Menighedsmødet 1888 fik Settlementet paa Forslag af Søren Hansen Navnet Fredsville, og i Stedet for "Skandinavisk E. L. K." blev Navnet "Den danske evangelisk-lutherske Kirke og Menighed".

PASTOR R. THOMSEN

Aaret 1888, da Pastor Jensen flyttede fra Cedar Falls, var Menigheden bleven klar over, at det var paa Tide at kalde egen Præst. Børnene trængte til dansk Lærdom og Oplysning, inden de skulde gaa til Konfirmationsforberedelse. Den kendte Vandringsmand Jørgen Juul fortalte da Jørgen Thuesen, at de vist kunde faa Lærer R. Thomsen fra Haderslev, Sønderjylland, og Menigheden kaldte ham. Han kom herover og blev ordineret ved Aarsmødet i Chicago 1889. Pastor Thomsen var en aandrig og velbegavet Præst, som talte paa en jævn og gribende Maade, og hans Prædiken var man ikke færdig med at tænke over, straks man var udenfor Kirkedøren. Den kunde nok vække Tanker gennem Ugen. R. Thomsen talte jævnt, naar han prædikede, og de gamle sagde: "Han ligesom holder Foredrag, men det er gode Ord, han siger." Han arbejdede for at faa baade Sang og Musik frem, især hos Ungdommen. Han underviste i Violin-Musik, og Kirken fik sit første Orgel, mens han var her. Han sagde ved en Lejlighed, at der var god Sangbund i Fredsville.

I R. Thomsens Tid stiftedes Foredragsforeningen til nøgen Nytte og Oplysning; han holdt selv mange gode Foredrag, og mange andre, baade Præster og Lægfolk, har talt i Fredsville Foredragsforening. R. Thomsen forstod at holde Cedar Falls, Waterloo og Fredsville Menigheder i venlig Vekselvirkning. Thomsen fik Høst- og Folkefester i Gang i Fredsville. Det originale ved danske Fester blev godt anerkendt af Folket. Pastor F. L. Grundtvig sagde en Gang om Thomsen: "Han forstaar sit Folk, og de ham." En anden Gang sagde Pastor Eriksen, Chicago, til J. Thuesen: "Fredsville har lært at holde Fest."

Efter at have været Præst her i 5 Aar blev Thomsen kaldt hjem til Haderslev som Præst for Frimenigheden der. Thomsen døde i Sommeren 1905.

Pastor C. Fechtenborg blev saa Menighedens Præst i 1½ Aar. Han hører ikke til vort Kirkesamfund.

Fredsville slap heller ikke for Splittelsens Onde i Menigheden. Der var dog Karakter og Kraft nok til at komme over det. Det lykkedes paa den Tid at kalde Pastor *Adam Dan* til Menighedens Præst. Han skal have Tak, fordi han kom og var ingen Partimand; det bragte Ro indenfor Menigheden. Adam Dan var Præst her i 5 Aar. Alle kender Pastor Dans Dygtighed og andre fremtrædende gode Egenskaber.

I 1900 kom *S. D. Rodholm* som Lærer til Fredsville og talte i Kirken om Søndagen; han var den Gang Student ved Samfundets Skole i Des Moines. Senere blev han kaldet til Præst her i Menigheden. Han blev ordineret i Clinton, Ia., 1901. Efter at have været Præst her i 5 Aar rejste *S. D. Rodholm* til Danmark og opholdt sig der et Aars Tid, kom tilbage og var 1 Aar Præst i Boston, Mass., men blev igen kaldet af Menigheden her.

Den Tid, Pastor *S. D. Rodholm* var i Danmark og i Boston, var Pastor *P. Gøtke* Menighedens Præst i 1½ Aar. Han gjorde ogsaa et godt Arbejde i Menigheden. Fra 1910 til 1916 var *R. Jensen* Menighedens Præst, og siden November 1916 har *Jens Holst* været det.

I 1903 byggedes et smukt og godt Forsamlingshus, der flittig benyttes til Møder og Sammenkomster. Fredsville Menighed har en stor Kvindeforening, som arbejder i Kirkens Interesse. En stor Ungdomsförening er der ogsaa i Fredsville. Foredragsforeningen er omordnet til Sønderjysk Forening, med det Formaal at støtte Sprogforeningen i Sønderjylland.

Det Danske Brodersamfund her paa Egnen har eget Forsamlingslokale i Dike, 4 Mil sydvest for Fredsville.

Danskerne ved Fredsville har ikke fornægtet deres danske Jeg. Der er sagt af J. Thuesen adskillige Gange: "Sæt ikke det danske til Side for det amerikanske; men sæt heller ikke det amerikanske til Side for det danske. Lad dem følges jevnside; det har vi Raad til."

En amerikansk Professor sagde en Gang: "De, der elsker deres Forældre, deres Hjem og deres Land, bliver de bedste Borgere af Landet. De føler deres Pligter og vil hjælpe til at højne dets Udvikling." Det vil mange Danske sande.

De Danske i Franklin County Iowa

Samlet af J. P. Nielsen.

FRANKLIN COUNTY er beliggende i den nordøstlige Del af Iowa. De første Settlere kom i 1852; de var *Addition Phelps* og *James B. Reeve*, som kom fra Ohio og fik Følgeskab af en Mand ved Navn *Moore* fra det syd for liggende County Hardin. De nedsatte sig paa et "claim" ved, hvad der siden kaldes *Maine's Grove*. Skønt Countyet ellers nærmest var Prærie, var her Skov langs med en lille Aa ("creek"). Der var den Gang fuldt af Buffalos og andet Vildt. Til Aftensmaaltidet skød en af dem en Præriehøne. Skuddet kaldte en anden Mand ved Navn *John Maine* frem af Skoven; han var kommen dertil lige før dem, og derfor fik Stedet Navn af *Maine's Grove*. Lidt senere kom der flere, og da Countyet i August 1855 holdt det første Valg af County Embedsmænd, var der 48 Mænd, som stemte.

Med Undtagelse af den sydlige Del af Countyet langs med Iowa River, og en Del Land omkring *Maine's Grove*, omtrent midt i Countyet, og en Del nord for *Hampton*, hvor der er en Del Skov, er Countyet Prærieland, og Farming er den almindelige Beskæftigelse. Landet var fra først af fuldt af "sloughs"; nu er det meste drænet, og Majs og Havre er de almindelige Produkter. Kreatur- og Svineavl drives af alle i større eller mindre Stil. Der købes nu aarlig mange Kreaturer fra *Omaha, Neb.*, som saa fedes og sendes til *Chicago*. I de senere Aar er der mange, som har begyndt at købe Lam fra *Omaha*. De feder dem saa nærmest paa, hvad der ellers ikke vilde bringe nogen videre Indtægt, for saa at sælge dem hen ad Vinteren, og derved er der mange, som om de end ikke har tjent sig rige, dog har tjent flere Hundrede Dollars paa en Vognladning.

Byer i Countyet

Hampton er "County-Sæde". Her byggedes allerede for mange Aar siden et smukt "Courthus", der kostede over 60,000 Dollars. Af Skoler har Byen foruden "common" Skolen en stor og moderne Højskole. Af Kirker har den Metodist, Presbyterian, Congregational, Church f Christ og katolsk Kirke, og maaske flere; et stort Carnegie Bibliotek, og et Hospital, og tre forskellige Jernbaner, et stort "Canning factory" og brolagte Gader. Der er 3 a 4,000 Indbyggere, og det er en god Forretningsby. Der er en hel Del Danske; men de tager ikke megen Del i, hvad der er dansk. Der har af flere af de danske Præster været prøvet paa at holde danske Gudstjenester en Gang imellem, men uden nogen særlig Tilslutning.

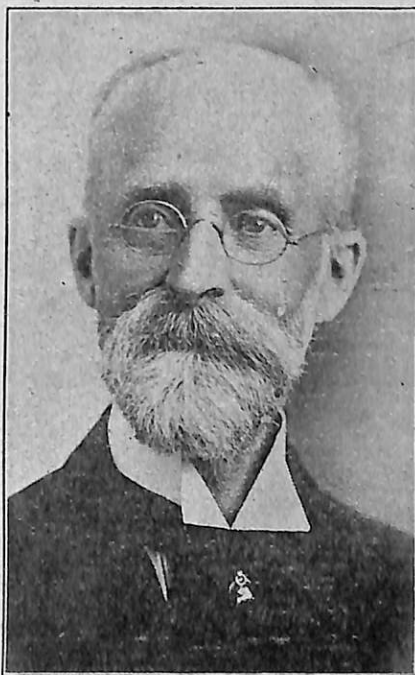
Af andre Byer i Countyet er der *Sheffield*, *Chapin*, *Hansel* og *Geneva*; i disse bor der maaske enkelte Danske.

Latimer med ca. 400 Indbyggere er halv dansk og halv tysk.

Coulter med 300 Indbyggere er med enkelte Undtagelser dansk; al Forretning er saa at sige paa danske Hænder, og trods det, at det kun er 16 Aar siden, den begyndte, og den kun ligger 1½ Mil fra *Latimer*, der er over 30 Aar gammel, vokser den stadigt og har elektrisk Lys.

De første Danske i Countyet

Den første Dansker, der kom til Franklin County, var vistnok *Charles Krag*; han er født i Fredericia i 1847 og er en Søn af Oberstløjtnant ved Infan-

CHARLES KRAG

teriet Krogh. Charles Krags Bedstefader paa Fædrene Side var General Krogh og paa hans Moders Side General Moltke. Krag har Universitetsdannelse fra Køben-

havns Universitet. Han rejste til Amerika i 1871 med den Bestemmelse at opholde sig i Østen et Par Aars Tid for saa at rejse tilbage til Danmark igen. Paa Rejsen over Atlanterhavet kom han imidlertid til at rejse sammen med Pastor *A. S. Nielsen*, og denne fik ham saa til at rejse med til Cedar Falls, Iowa, hvor Nielsen da skulde være Præst. Paa Rejsen derud kom de igennem Chicago, under den store Brand.

Krag fik samme Aar (1871) Plads som Bestyrer paa en Farm i Franklin County, tæt ved Hampton, for en Mand ved Navn Math, der var Ejer af store Landstrækninger i Franklin County. I 1873 blev han gift med en amerikansk Kvinde. De har to Sønner og to Døtre, som alle har faaet Universitetsdannelse.

Krag har flere Gange haft Lyst til at rejse til Danmark for at bosætte sig der; men af Hensyn til sin Hustru og Børn har han dog ikke gjort det; heller ikke har han aflagt Besøg der, siden han kom her over. I 1878 var han med at stifte St. Johannes Menighed og var et virksomt Medlem af den i flere Aar. Siden hen, da Børnene begyndte at gaa i engelsk Søndagsskole og ikke kunde forstaa, hvorfor Papa ikke kunde staa i samme Menighed som Mama, gik han ind i den engelske Metodistmenighed og har siden været et virksomt Medlem af den og været en af Menighedens Trustees i alle disse Aar. Krag har været bosiddende i Byen Hampton, siden han blev gift; han var "City Clerk" i 11 Aar, "Deputy County Auditor" i 4 Aar, "County Auditor" i 4 Aar, og har arbejdet i Citizens Bank i 12 Aar, indtil han i 1910 maatte opgive alt Arbejde paa Grund af daarligt Helbred.

Jens Hansen er født 1841 i Vejlbj Sogn ved Middelfart, Fyn. Han blev gift 1873 med *Anna Hansdatter* i Highland Park ved Chicago, Ill., hvortil han var kommen i Juli Maaned samme Aar fra Danmark. I Marts 1876 købte han 160 Acres Land i Franklin County, Iowa, for 7 Dollars pr. Acre. Der var 30 Acres af dette opdyrket og en lille "Shanty" paa det, og i Foraaret 1877 flyttede de ud paa Farmen, hvor de boede, indtil de for en Del Aar siden flyttede til Coulter, hvor han nu bor hos sin Datter. Hans Hustru døde for flere Aar siden.

Jens Hansens har en Søn, *Hans Marius*, der nu er Præst i den Forenede dansk lutherske Kirke, og 5 Døtre.

I Foraaret 1877 kom *Jens Hansens* Svigerforældre, *Hans Nielsen* og Hustru, herover fra Skaarup, paa Fyn, og havde deres Hjem hos *Jens Hansens* indtil deres Død, hendes i 1894 og hans i 1897.

Niels Peter Madsen er født 1843 i Strellev Sogn, Vestjylland. Han rejste til New York i 1870 og var der i 5 Aar, rejste derfra til Hampton, Franklin County, Iowa, hvor han boede i 5 Aar, og flyttede derfra ud paa en Farm vest for Hampton, hvor han boede, indtil de i 1912 flyttede til Coulter. *N. P. Madsen* blev gift i Oktober 1873 med *Anna Jensen* fra Sevel Sogn, Jylland; de har ingen Børn; men i 1889 adopterede de en tre Aar gammel Pige ved Navn *Fanny*; hun er nu gift og bor nær Coulter. *Mrs. Madsen* døde i Juli 1917.

Nicolaj Christiansen blev født i Jylland. Han rejste til Amerika i 1870. Han arbejdede paa Jernbanen, rejste til Franklin County, Iowa, i 1879, hvor han farmede indtil sin Død for et Par Aar siden.

Hans Olsen er født 1830. Han blev gift 1855, boede paa Torp Mark ved Fredericia, Jylland, indtil de i 1877 rejste til Amerika og købte en Farm paa 120 Acres i Hamilton Township, Franklin County, Iowa; de solgte siden hen Farmen til en Søn, *Hans Peter Hansen*, og havde deres Hjem der indtil deres Død; hun

døde den 7. April 1907 og han den 20. Januar 1909. Olsens holdt deres Guld-bryllup i Maj 1905. Alle Børnene og Venner og Naboer var til Stede.

Ole Hansen, Søn af ovennævnte Hans Olsen, er født 1857. Han har skiftevis farmet og været i Forretning. I 1902 blev han Kasserer i Coulter Savings Bank, hvilken Stilling han har endnu; han var Byens første Mayor. Ole Hansen blev i 1879 gift med *Anna C. Johansen*, vistnok den første danske Pige i Hampton. De har 7 Børn, som alle lever i Egnen.

Niels Petersen er født 1858 i Eritsø ved Fredericia. Han rejste til Amerika i Juli 1877, forpagtede en Farm i Franklin County, Iowa, købte saa en Farm paa 40 Acres i Hamilton Township for 8 Dollars pr. Acre, men er nu Ejer af 200 Acres. I 1908 flyttede han til Coulter, hvor han nu har boet siden; har været i Forretning et Aars Tid, men solgte denne igen. Niels Petersen var med i Styrelsen for St. Johannes Menighed i omkring 15 Aar, og var derefter Formand i Nazareth Menighed i Coulter 11 Aar; var Trustee i Hamilton Township i flere Aar og i mange Aar Treasurer i Hamilton "Independent School District", er Vice-præsident i Coulter Savings Bank og har været en af Direktørerne i Hamilton Creamery Company, lige siden det begyndte. I 1877 blev han gift med *Karen Hansen*, Datter af forannævnte Hans Olsen; de har en stor Børneflokk, nu voksne allesammen. Ved deres Sølvbryllup i 1902 gav de et Sølv-Altarsæt til Nazareth Menigheds Kirke i Coulter.

Nis Sørensen, født i Emerslev Sogn i Slesvig, rejste til Amerika i 1871 og var i Ohio indtil Foraaret 1878, da han rejste ud paa en Farm i Morgan Township, Franklin County, Iowa. I November 1890 flyttede han til Latimer og drev "Hardware"- og "Implement"-Forretning i 2 a 3 Aar, hvorefter han havde Tømmer-Forretning i 7 Aar. Efter et Aars Ophold i Oregon kom han tilbage til Latimer igen. Han var Præsident i Latimer Bank og har været i Byens Styrelse i 16 a 17 Aar. I 1879 blev han gift i Chicago med *Anna Botilde Stork*; de har haft 3 Døtre og 4 Sønner; af disse sidste lever 3.

Jens Christensen er Jyde. Han rejste til Amerika, til Bunker Hill, Ill., i 1872 og var der til 1876. Saa rejste han til Cedar Falls, Iowa, og blev derpaa Smed i Fredsville et Par Aar. I 1878 rejste han til Danmark, hvor han opholdt sig et Aars Tid og rejste saa tilbage til Amerika igen, denne Gang til Franklin County, Iowa. Han købte Farm i Hamilton Township. Med sig havde han sin Farbroder *Frederik Jensen* og Hustru, der boede sammen med ham indtil deres Død. I 1901 flyttede han til Latimer og havde en Møbelforretning i flere Aar. Han blev gift med *Mette Stine Jensen* i 1903, og de har en Søn.

Mogens Møller blev født 1824 i Agtrup, S. Bjert Sogn ved Kolding. Den 11. Marts 1848 giftede han sig med *Karen Marie Bæk*; hun var født ved Skamlingsbanken 1823. De boede i Sommersted, Sønderjylland, indtil de i 1883 rejste til Cedar Falls, Iowa. Derfra rejste de til Frankl'n County i 1886. I 1898 holdt de Guldbryllup, det første iblandt Danskerne der paa Egnen, og i 1908 Diamant-

MOGENS MØLLER

bryllup, vistnok det eneste i Countyet. De havde to Sønner, Jens og Peter. Mrs. Møller døde den 20. Juli 1909, og han den 14. Marts 1910.

Jens Møller, Søn af ovennævnte Mogens Møller, er født i Bjert Sogn ved Kolding. Han rejste i 1871 til New York, var der et Par Aars Tid, rejste derfra til Cedar Falls, Iowa, og siden til Franklin County. I 1894 købte han Land i Withee, Wisconsin, hvor han bor endnu. I 1874 blev han gift med *Bodil Marie Hagedorn*. De har haft 12 Børn, 6 Sønner og 6 Piger.

Peter Møller, Mogens Møllers anden Søn, er født 1852 i Bjert Sogn ved Kolding. Han rejste i 1871 til New York, hvor han arbejdede, indtil han i 1875 rejste til Cedar Falls, Iowa. Samme Sommer rejste han tillige med to andre Mænd, *Jens Straarup* og *Nicolaj Friis*, op til Franklin County, for at se paa Land, der den Gang kun kostede fra 5 til 5½ Dollars pr. Acre. De købte alle Land, og Nicolaj Friis rejste samme Efteraar op og bosatte sig dér, (hans Datter *Marie Johanne* var vistnok den første født og døbt i den danske Koloni). Møllers Landhandel gik imidlertid tilbage, da Landhandleren, en i Hampton bosiddende Dan-

sker, vistnok ikke kunde skaffe rene Papirer, og han blev saa boende ved Cedar Falls og Fredsville, indtil han i 1893 bosatte sig paa en Farm i Franklin County, hvor han siden har boet. Han har nu en af de bedste Farme der, to store moderne Stalde og alle andre nødvendige Bygninger, et stort Hus, Gaslys i Hus og Stalde samt eget Vandværk med Ledninger til alle Bygninger. F. Møller er Foregangsmand paa Mejeriets Omraade, har Malkemaskine, og er en ledende Mand i "Farmers Co-operative Creamery". Han har været Formand for Mejeriet, lige siden dets Drift blev overtaget af Farmerne selv. I 1877 blev Møller gift med *Kirsten Jensen* fra Munkebjergby ved Sorø paa Sjælland. De har haft 11 Børn, 4 Sønner og 7 Døtre. Den ældste af Sønnerne er død; en anden, *Jens P. Møller*, var i flere Aar Lærer i den amerikanske Skole i den danske Koloni Askov, Minnesota, og i Byen Bruno, nord for Askov. En af Døtrene, *Dagmar*, har i flere Aar været Lærerinde og uddanner sig nu paa et Hospital i Minneapolis til Sygeplejerske for at rejse til Santalistan som den danske Kirkes første Udsending til denne Missionsmark. Mrs. Møller døde i 1913, og siden har Døtrene forestaaet Husholdningen paa Farmen.

Peter M. Dam blev født paa Bornholm 1847. Han rejste til Amerika 1868 og var i Peru og Granville, Ill., til 1876, da han nedsatte sig som Smed i La Salle, Ill., hvor han boede, indtil han i 1883 rejste til Latimer, Franklin County, Iowa. Her havde han Smedeværksted indtil sin Død for nogle faa Aar siden.

Hans Ove Petersen Guldberg stammer fra Statsminister Ove Høeg Guldberg Slægten. Professor P. S. Vig har samlet Slægtens Stamtavle, der gaar tilbage til 1608. Guldberg er født i Karnerup ved Roskilde 1842, rejste til Cedar Falls, Iowa, 1867, blev gift 1868 med *Karen Marie Nielsen*, født 1847 i Kundby ved Holbæk. De boede i og ved Cedar Falls, indtil de sidst i Halvfjerdserne rejste til Franklin County. Guldberg har haft 10 Børn, 5 Sønner og 5 Døtre. Han døde for faa Aar siden, og Hustruen bor hos en af Sønnerne, som nu er Ejer af Forældrenes Farm. Guldberg var en dygtig Musiker og har komponeret flere Melodier, blandt andet til flere Sange i Dansk Folkesangbogs Sangbog.

Carl Jensen (Charles Johnsen) er født i Tredse ved Holbæk 1847. Han rejste til Amerika i 1868, boede i og ved Cedar Falls, Iowa, indtil han i 1878 rejste til Franklin County, hvor han har "farmet", men bor nu i Latimer. I 1869 blev han gift med *Johanne Guldberg*, en Søster til ovennævnte H. O. P. Guldberg. De har haft 7 Børn, 5 Sønner og 2 Døtre. 2 af Sønnerne er døde.

Rasmus Andersen er født 1846 i Gevninge, Harslev Sogn paa Sjælland. Han rejste til Amerika i 1872 og kom til Franklin County i 1878. I 1882 holdt han Bryllup med *Johanne Hansen*, født 1849 paa Falster; hun døde i November 1887 og ligger begravet paa St. Peters Kirkegaard.

Niels Petersen er født 1841 i Kirkerup, Aagerup Sogn paa Sjælland. Han blev gift i Februar 1869 med *Ane Hansdatter* fra Aagerup Sogn. De rejste til Amerika i 1873, til Monroe County, Iowa, hvor han arbejdede i Kulminerne, indtil de i 1879 rejste til Franklin County paa en Farm. De har haft 13 Børn, 8 Pigtr og 5 Dreng, af hvilke de 7 lever. Niels Petersen døde i Maj 1895 og ligger begravet paa St. Johannes Menigheds Kirkegaard.

J. Johnsen er født paa Fyn 1846. Han blev gift med *Mette Kristine Rasmussen* (født 1875); de blev viet i St. Hans Kirke i Odense. De rejste til Amerika i 1875 og opholdt sig i Illinois, indtil de i 1878 rejste til Franklin County, Iowa,

hvor Johnsen havde købt en Farm, som de drev, indtil de i 1896 flyttede til Hampton. I 1911 flyttede de til Cedar Falls, hvor de nu bor. De har haft fire Sønner. Den ældste, *Jens Peter*, rejste til Danmark, hvor han fik Militæruddannelse og blev Løjtnant. Han kom saa tilbage til Amerika og fuldendte sine Studier paa et Universitet og havde siden Ansættelse som Civil Ingeniør ved de Forenede Staters Navy Departement i Washington, D. C. To af Sønnenne døde, Harald 16 Aar gammel og Thorwald 21 Aar gammel. Den yngste, Vivian, studerede ved Universitetet i Minnesota og gik siden paa Officersskolen ved Fort Snelling.

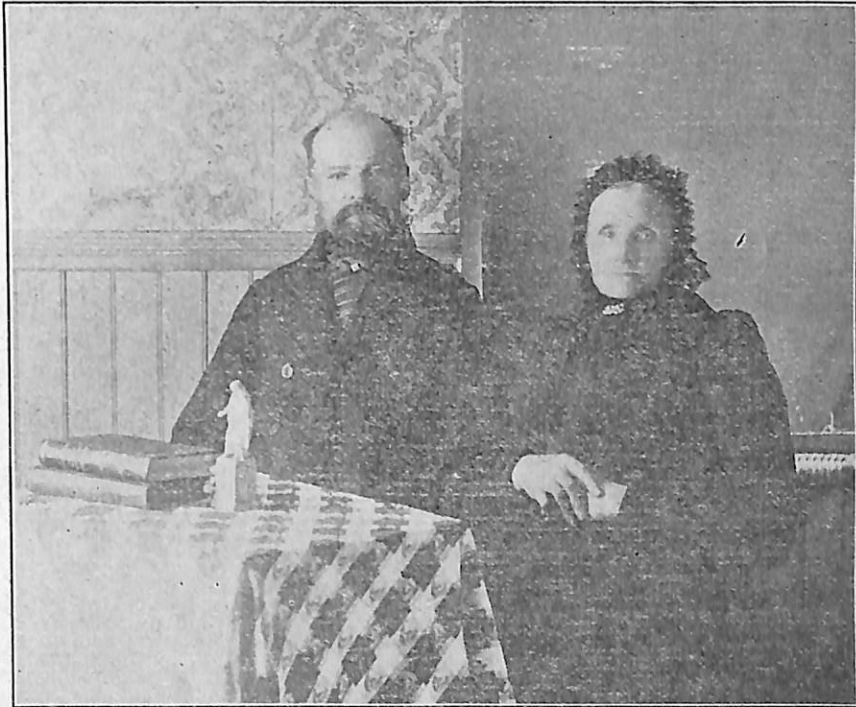
St. Johannes Menighed blev stiftet i Johnsens Hjem i 1878. Han var Menighedens første Formand og var med i Menighedens Styrelse det meste af den Tid, de havde deres Hjem her. Han var ogsaa tit til stor Hjælp for Menigheden i pekuniær Henseende, idet han økonomisk var lidt bedre stillet end de fleste og havde Villie til at hjælpe. *Mrs. Johnsen* begyndte sammen med andre at holde dansk Søndagsskole for Børnene i de første Aar efter Menighedens Stiftelse og arbejdede dermed i mange Aar med enkelte Afbrydelser.

Søren Christensen blev født 1842 i Hostrup, Smidstrup Sogn ved Fredericia. I 1864 blev han gift med *Maren Mikkelsen*, var Smed i Danmark, indtil de fire Aar efter Giftermaalet rejste til Amerika. Der var han Smed og Farmer i De Kalb, Ill., indtil de i 1878 rejste til Franklin County, Iowa. Her drev de en 480 Acres Farm, som han havde købt, og boede der, indtil de for faa Aar siden flyttede til Latimer; han døde i December 1914 og hun i Efteraaret 1917. Søren Christensen og Hustru holdt deres Guldbryllup i Maj 1914 i St. Johannes Menigheds Skolehus. Christensen havde én Søn, der døde som Ille, og tre Piger, af hvilke de to lever, og er gift med Amerikanere. Søren Christensen var en stadig Kirkegænger og var en god Støtte for St. Johannes Menighed.

Franz Horn er født 1832 i Holsten. I 1855 blev han gift med *Margrethe Jacobsen*, født i Ryslinge 1831. Efter Krigen i 1864 flyttede de op til Askov Højskole, hvor han arbejdede i Haven, medens hun passede de syge paa Skolen, naar der ingen anden var til dette. I 1885 rejste de til Amerika, hvor de havde deres Hjem hos en Søn i Franklin County, indtil de i 1888 fik Pladsen som Kirkepasser ved St. Johannes Menigheds Kirke. De havde denne Plads i 14 Aar og flyttede senere til Coulter, hvor han døde i 1912; hun lever endnu og har sit Hjem hos en

FRANZ HORN OG HUSTRU

Sønnesøn, *Arthur Horn*. I 1905 holdt Nazareth Menighed Horns Guldbryllup, hvor St. Johannes Menighed var indbudt som Gjæster; en Pengegave i Guld blev overrakt de gamle, og det var sikkert en stor Glædesdag for dem. Horns har haft 8 Børn, 7 Sønner og 1 Datter, fire af disse døde i Danmark, og tre er døde her. En Søn, *Christian Horn*, er Læge i Viborg, South Dakota.

Søren *Peter Jacobsen* rejste til Amerika i Foraaret 1880. Han kom fra Bjerre, Svalerup Sogn ved Kallundborg, med en Børneflokk af 6 Sønner og 5 Piger; han var omkring 45 Aar og hans Hustru 41 Aar. Rejsen skete med "Tingvalla" i April Maaned og var meget besværlig. Den ene af Skibets Skruer gik i Stykker midt ude paa Atlanterhavet; de fik den repareret igen og sejlede atter et Par Dages Tid. Saa gik den atter i Stykker, og denne Gang kunde de ikke faa den repareret, men maatte save den over og lade den gaa til Bunds i Havet. Saa drev de for Vind og Vove med lidt Sejl oppe i flere Dage. Endelig fik de en engelsk Dampers i Sigteog kom paa Slæbetog. Der kom en haard Storm, og det ene Tov, hvormed "Tingvalla" var bunden til det andet Skib, sprang, og der herskede stor Frygt om Bord for, at det andet skulde springe ogsaa, men det holdt, og de naaede endelig Boston, og kom til New York ad Jernbane og Baad ned ad Hudson River.

En af Sønnerne, *J. P. Jacobsen*, fortæller om Rejsen, at først var Kosten god med "Tingvalla", men siden hen fik Mændene ikke andet end Beskøjter; Kvinder og Børn fik hver en Bolle om Morgen. De sidste fjorten Dage havde de ikke andet Drikkevand end destilleret Vand fra Søen; dette maatte de drikke af en Sut i en Tønne, Mænd, Kvinder og Børn af den samme.

Chicago var Maalet for Jacobsens, men efter et Par Dages Ophold der mente de, at det ikke var det rette Sted for saa stor en Familie, og da de havde stiftet Bekendtskab med en Familie, der rejste til Chickersaw County, Iowa, saa rejste de ogsaa dertil. Hen ad Sommeren var Jacobsen saa ude i Franklin County, hvor han købte 80 Acres for en Pris af 1,000 Dollars, og samme Efteraar flyttede Familien ud paa Farmen. I 1886 købte Jacobsen 160 Acres mere, der laa ved Siden af de første 80 Acres. Her døde han 1896 og hun 1900.

Mrs. Jacobsen udførte i mange Aar Jordemodertjeneste. og faa er de af de først fødte Verdensborgere, som Mrs. Jacobsen ikke tog imod. Folk var jo den Gang fattige og tyede nødig til Doktorhjælp, uden at det var højst nødvendigt.

Jacobsens Datter *Anna* døde i 1897 efter 6 Aars Ægteskab fra 2 smaa Dreng.

Missionär Jens Dixen

En af de Mænd, der særlig i kristelig Henseende har haft en stor Indflydelse iblandt os Danske i Franklin County saavel som andre Steder, er Sønnerjyden Jens Dixen; paa Anmodning om at fortælle lidt om sig selv skriver han som følger:

Det er lidt imod min Natur og Følelse at skrive om mig selv, dog skal jeg forsøge. Jeg er født den 5. April 1858 i Østerlinnet Sogn nær Rødding i Nord-slesvig af Forældrene *Magnus Dixen*, født 1818, og *Karen Jørgendatter*, født 1815. Mit Barndomshjem var næsten omgivet af Hede, som var min Tumbleplads og nok

42/25/6

ogsaa har sat sit Præg paa min Enspændernatur. 17 Aar gammel udvandrede jeg til Danmark og 22 Aar gammel til Amerika (i April Maaned 1880). Jeg kom først til Bongas, Wisconsin, til en Fætter af mig, som boede der, var der et Aar, og i April 1881 kom jeg til Franklin County, Iowa, og har hatt det som mit Hjem-siden, selv om jeg har været borte derfra i længere og kortere Tid. I 6 Aar arbejdede jeg ved Jernbanen og i 16 Aar ved Grøftegravning, mest i Franklin County.

I 1888 kom min Fader herover, og jeg købte snart derefter det lille Stykke Land (40 Acres), som jeg endnu bor paa; min Fader boede hos mig i 12½ Aar (indtil sin Død) til megen Velsignelse for mig. *Miss Marie Blom* holdt Hus for os (nu Mrs. A. Larsen).

I 1889 begyndte jeg at gøre Missionsrejser, særlig i Iowa. Det var gerne, efter at det var "frossen op" og til Nytaar, og samme Tid begyndte jeg min Skolegering i Hjemmet, den første Vinter med 3 Elever. Siden hen har jeg fortsat to Vintre hos Hans Danielsen og to Vintre i vort eget Hjem, med gennemsnitlig 14 Elever.

I April 1900 døde min Fader, og jeg brød op fra det gamle Hjem, tog Homestead i Nord Dakota, nær Kenmare, var der i to Aar, holdt Skole deroppe om Sommeren og til Dels ogsaa om Vinteren. En Vinter var vi daglig 17 Personer i min lille Hytte, 10x12 Fod. Det var for mig uforglemmelige Dage; men Rejse-lysten var vakt. 1903 rejste jeg for tredje Gang til Danmark (i 1885 og 1887 havde jeg været der paa korte Besøg), var der til om Vinteren samme Aar. Tog saa Billet til Syd-Afrika, var en lille Stund paa de kanariske Øer, drog videre derfra til Kapstaden, tog til den bekendte Missions Station Genadeni (Brødre-Menighedens) og videre til Transvaal, derfra tilbage til Kap og drog videre til New Zealand. Alle Vegne søgte jeg først vore Landsmænd, og saa videre hvor og hvem jeg kunde naa med det glade Budskab. Jeg arbejdede en Tid paa Ny Zelaand ved Jernbanen, tog saa til Australien, besøgende alle danske Settlemente; jeg kunde finde. I Ny Syd Wales og i Queensland, særlig i den sidste Stat, er der mange Skandinaver. Jeg kom tilbage til Amerika i 1905.

I 1905 var det, vi byggede Brorsons Højskole, 4 Mil nord for Kenmare, Nord Dakota, hvor jeg var Forstander de to første Aar. Da fik jeg igen Rejsefeber, og i Foraaret 1907 foretog jeg min anden Rejse, tog vest over til Hawaji Øerne og videre til Fidji Øerne, besøgte ogsaa Samoa Øerne og Ny Zealand, var der i længere Tid og holdt Møder mange Steder. Derfra drog jeg til Australien, besøgte alle de gamle Steder: Melbourne i Wictoria Staten, Tasmania og West Australien, gik over Ceylon til Sydindien, hvor jeg besøgte nogle engelske Missionsstationer og de fleste Danske omkring Madras, rejste videre til Calcutta, hvor der er et dansk Sømandshjem, den Gang bestyret af *Andrea Franks*; tog op til Santhalistan og var hele Julen 1908 paa Ebeneza. Paa Tilbagereisen besøgte jeg den Breklumske Mission i Salus, Indien. Derfra drog jeg videre vest paa, op gennem Suez Kanalen, var en kort Tid i Port Said, tog over til Palæstina og tilbragte en lille Tid der; og rejste saa til Evropa over Neapel, til det kære Fædreland; rejste saa en kort Stund paa de hjemlige Egne og kom atter til Amerika.

Ved Ankomsten til Amerika blev jeg straks ansat ved Brorsons Højskole som Lærer og var der i 5 Aar, til Foraaret 1914, da jeg igen fik Bisselæder i Støvlerne og gik den gamle Vej vest over Vancouver til Ny Zealand. Min Hustru rejste paa samme Tid til Danmark; Bestemmelsen var, at vi skulde mødes der;

men det blev der intet af. Da Krigen udbrød, var jeg netop i Rock Hampton i det nordlige Queensland, og Krigen toraarsagede en Forstyrrelse, som gjorde, at jeg snart derefter rejste tilbage til Amerika. Man kunde ikke købe Billet til Europa. Lidt senere kom min Hustru tilbage fra Danmarksturen.

I 1910 var jeg med til den store Missionskanference i Edinburgh, Skotland, rejste straks efter her til Amerika. Min Hustru er fra Skodborg Sogn, Sønderjylland. Hendes Pigenavn var *Christine Kryger*, og hun er langt ude beslægtet med den bekendte sønderjyske Patriot *Hans A. Kryger*, Bevtoft.

Saa langt Dixen; imidlertid bør det nævnes, at han er en af de gamle Elever fra Elk Horn Højskole, hvor han for mange Aar tilbage var Skolekammerat med Pastor *H. C. Strandskov* og andre; ligeledes opholdt han sig et Par Aar senere hen paa *Trandbergs* Præsteskole i Chicago.

Andre af de første Settlere, som kom her i Begyndelsen af Kolonien, er følgende:

Thomas Jespersen; han er fra Jylland, boede i mange Aar paa en Farm i Hamilton Township; lige efter at Kolonien i Withee, Wis., begyndte, rejste han derop og begyndte en "Hardware"-Forretning, som han havde et Par Aars Tid; kom saa tilbage til Latimer, hvor han drev samme Forretning i mange Aar.

En anden af de gamle var *Kaus Jensen*, der boede her i mange Aar som Farmer, men rejste til Buffalo Center, Iowa.

En Broder til Claus I., Skomager *Jensen*, kom her fra Pennsylvania i 1879; der havde han i flere Aar drevet en større Skoforretning var meget daarlig af Gigt, kørte Fløde og Mælk til Mejeriet her i mange Aar, havde siden en Grocery-Forretning i Latimer i flere Aar, men blev siden omtrent helt Krøbling af Gigten, saa at han maatte sidde i en Invalidestol hele Tiden; han døde i 1906 og hans Hustru Elizabeth i 1915. En Søn bor i Latimer og en Datter syd for Coulter.

En af de første Dansker, der kom til Hampton efter Chas. Krag, var en Landagent *Søren Hansen*. Om ham vides ikke meget uden dette, at han solgte Land til de fleste af de første Danske, der kom her og købte.

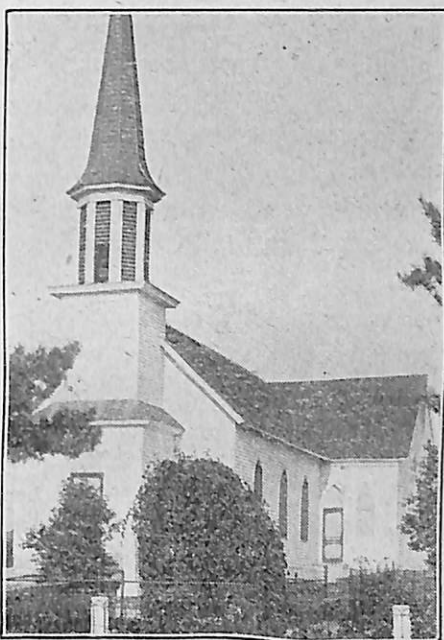
Kun en Dansker har, saavidt vides, boet i et Loghus, det var en Mand ved Navn *Hans Hansen*; han boede i dette i omkring tre Aar, men rejste saa herfra. En anden, *Laurits Jensen*, boede i flere Aar i en Jordhytte med Straatag. Han havde en stor Flok Børn.

Grundet paa, at Countyet allerede havde været settlet i mange Aar, før Danskerne kom, har disse jo ikke gaaet saa mange Genvordigheder igennem som i mange andre af de første danske Kolonier; men de fleste maatte dog tage haardt fat, baade Mænd og Kvinder, og har prøvet Nød og Savn paa mange Maader, og hvis de unge, der nu kører saa flot i Automobileer, havde prøvet, hvad mange af disse gamle, nu krogede og graahaarede, har prøvet, vilde de ærbødig lette paa Hatten med lige saa stor Høflighed, som naar de møder "Mrs. og Miss Banker, and others."

St. Johannes Menighed

St. Johannes Menighed blev stiftet i J. Johnsens Hjem, 5 Mil sydvest fra Hampton, i August 1878. Der var 21 stemmeberettigede (Mænd) Medlemmer. Den første Præst, som kom og holdt Gudstjeneste i 1877, var den norske Synode-Præst *N. Pedersen*; han betjente en norsk Menighed i det sydvestlige Hjørne af Countyet. Siden hen, da der kom en Del Danske fra Cedar Falls og bosatte sig her, kom Pastor *A. S. Nielsen* her af og til og var med at stifte Menigheden og betjente den, indtil han flyttede fra Cedar Falls. Derefter kom Pastor *J. Jensen Mylund* og holdt Gudstjenester.

ST. JOHANNES KIRKE

I Begyndelsen af Firserne købte Menigheden 40 Acres Land, der hvor Kirken og Præsteboligen nu ligger. Det ligger højt med Udsigt til alle Sider, og har med rette faaet Navn af Kirkebakken, og da Menigheden i 1883 havde kaldet Pastor *Hillerup Jørgensen* som dens første bosiddende Præst, blev der bygget Præstebolig. I 1906 blev der bygget mere til den. Jørgensen var Præst i Menigheden, indtil han i 1888 blev afløst af Pastor *A. P. W. Bekker*. Derefter kom Pastor *Th. Th. Horslund* i August 1892. Horslund var syg, da han kom, og holdt kun sin Tiltrædelses-Prædiken, men blev dog bosiddende her en Tid og udførte de kirkelige Handlinger, saa godt som hans Helbred tillod det. I Sommeren 1893 lønnede han selv en Student [*I. Søe*], som saa prædikede om Søndagen, gav Konfirmationsundervisning til Konfirmanterne og holdt dansk Sommerskole et Par Maaneders Tid. I Efteraaret 1893 rejste Horslund til Colorado i Haab om, at det skulde hjælpe hans Helbred, men døde der den 17. Januar 1894, og blev ført hertil, hvor han ligger begravet paa Menighedens Kirkegaard. Siden har Menigheden haft følgende Præster *J. Søe, A. Kirkegaard, C. J. Skovgaard, N. C. Strandkov, N. Møller* og *Johs. Ravn*.

I 1888—1889 byggede Menigheden Kirke paa dens Kirkegaard, og den blev indviet den 24. Marts 1889. Det var en stor Glædesdag for Menigheden. Følgende Sang, der var digtet af F. L. Grundtvig i Dagens Anledning, blev afsunget:

Kirker har vi i Tusindtal,
Taarnene knejser mod Himlen,
lavt er den danske Kirkes Spir,
taber sig næsten i Vrimlen.

Fattige er vor Kirkes Kaar
her paa Amerkas Sletter;
men til Vor Herre, som er rig,
trøstig dog Haabet vi sætter.

Er end vort Spir kun lavt endnu,
maa vi i Fattigdom virke,
bygge dog vil med Haab og Tro
her vi paa Fædrenes Kirke.

Der saa vi Lys i Herrens Lys,
favned vor Frelser i Ordet,
lærte at høre grandt hans Røst
til os om Badet og Bordet.

Der fik vi Syn for Livets Vej,
banet af Herren paa Jorden,
der har vi lært at juble højt:
Jesus er Menneske vorden.

Lad da kun trindt i Tusindtal
Kirkerne stolte sig hæve!
Fædrenes Kirke den er vor
— ej vi for Fremtiden bæve!

Har v kun her et Krybberum,
Frelseren ej det vil vrage,
trygt skal det staa i Jesu Navn,
møde de kommende Dage.

Menigheden stod i den danske Kirke, indtil det i 1893 kom til Afstemning, om den skulde underskrive Forfatningen; der var da 11 Ja og 22 Nej, og saaledes kom den til at staa uden Samfundsforbindelse.

Ved Pastor Horslunds Død stod Menigheden uden Præst, og Spørgsmaalet kom da op, hvor man skulde søge en Præst fra, den danske Kirke eller den nystiftede Missionsforening. Efter flere Møder blev Kandidat I. Søe valgt og tog imod Kaldet.

Den 6. Juli 1894 vedtog Menigheden med 38 Underskriften af den 41 stem-

meberettigede Medlemmer, at den vilde staa som Frimenighed uden at staa i noget Samfund. Men i 1898 meldte Menigheden sig ind i den Forenede Kirke; dette førte til megen Splid, da det blev vedtaget ved et Møde, uden at Hensigten at melde sig ind i dette Samfund havde været bekjentgjort.

I Februar 1902, efter at paa flere Menighedsmøder forgæves var prøvet at faa en Deling i Stand af Ejendommen og at faa den Danske Kirkes Venner fjernet, blev et Brev med 34 Underskrifter oplæst. Deri spurgtes, om Menigheden, i Fald de meldte sig ud af den, vilde betale dem, hvad der efter deres Antal kunde tilfalde dem deres Part af Ejendommens Værdi. Det blev besluttet at betale dem dette (1,224 Dollars), naar de havde organiseret en Menighed senest 1. Marts. Dette Tilbød blev modtaget med Tak, og de 34 underskrev derefter Menighedens Protokol som Bevis for, at de havde modtaget deres Part af dens Ejendom.

Det blev saa bestemt at melde sig ud af den Forenede Kirke og søge Præst fra den danske Kirke. Pastor *C. J. Skovgaard* blev valgt og tog imod Kaldet. I Aaret 1907 blev Menigheden atter optaget i den danske Kirke.

Menighedens Kirke er værdsat til 3,200 Dollars, Præstebolig og Jord (15 Acres) til 3,000 Dollars, Menighedens Skolehus til 1,700 Dollars.

Der er ca. 60 Medlemmer i Menigheden og ca. 200 Mennesker. I Sommeren 1917 har den opført et Gymnastikhus til 3,000 Dollars. Der holdes Søndags-skole som Regel fra 1. Marts til Jul hvert Aar. Der er fire Lærere. Sommerskole holdes hver Dag i to a tre Maaneder om Sommeren.

Menighedens *Kvindeforening* sørger mest for Vedligeholdelse af Kirke og Præstebolig indvendig. Den holder Møde en Gang om Maaneden.

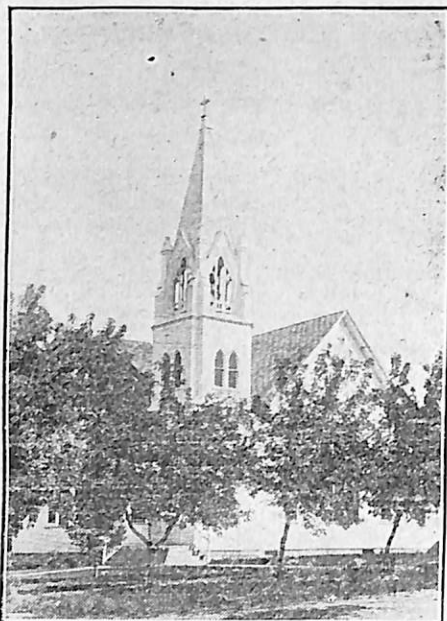
Af Præster fra Danmark, der har besøgt Menigheden i Aarenes Løb, kan nævnes: Pastor *F. Bruun* i 1891, Pastor *J. A. Hejberg* i 1892, Pastor *Mathiesen* i 1895, Pastor *Bush* i 1896, Pastor *Johannes Nordentoft* i 1904 og Pastor *Th. Helveg* i 1908. Menigheden havde Besøg af *E. Staal* i 1893; han holdt Foredrag.

I Aarenes Løb er der i St. Johannes Menighed døbt 485 Børn. Af disse er dog en Del fra andre Steder. Der er ægteviet 82 Par, og begravet 141, de fleste paa Menighedens Kirkegaard.

Andre Menigheder

Nazareth Menighed blev stiftet i 1902 med 31 stemmeberettigede Medlemmer, den Part, der traadte ud af St. Johannes Menighed. Samme Aar byggede de Kirke og Præstebolig i Coulter. Et Forsamlingshus var allerede bygget Aaret

NAZARETH KIRKE

forud af en Del, der havde kaldet egen Præst; disse gik nu sammen med Nazareth Menighed, og Menigheden bruger nu Forsamlingshuset til Sommer- og Søndags-skole. Der er ca. 75 stemmeberettigede Mænd i Menigheden. Dens Ejendom er værdsat som følger: Kirken 5,000 Dollars, Præstebolig 3,000 Dollars og Skolehus Ungdomsforening med ca. 40 Medlemmer.

Menigheden har siden dens Stiftelse haft følgende Præster: *A. S. Nielsen, Elias Prøvensen, A. E. Weisman* og *A. M. Nielsen*, alle af den Forenede Kirke.

En Del af den danske Menigheds Medlemmer i Thornton, Cero Gordo County, 10 Mil nord for Latimer, er bosiddende i Franklin County, og Menigheden bliver betjent af Præsten i Coulter. Menigheden blev stiftet den 11. April 1877 og byggede Kirke i Aaret 1900. Den har været betjent af følgende Præster fra den Forenede Kirke: *I. Søj, A. Kirkegaard, Niels Peter Clemmensen, A. S. Nielsen, Elias Prøvensen, A. E. Weisman* og nu *A. M. Nielsen*. Af disse var *N. P. Clemmensen* og *A. Kirkegaard* bosiddende der, mens de betjente Menigheden. Menighedens gamle Kirkbog viser, at der er døbt 109 Børn til 27. Juni 1914..

De første Danske kom hertil i 1878. *Søren Berthelsen* kom fra Sabula; ligeledes *Berthel Berthelsen* og Hustru i 1880. *Søren Pedersen* og *Peter Pedersen* kom ogsaa i 1880 fra Sioux Falls. *Søren Faaborg* i 1881 fra Danmark. *Andreas Krag, Hans Schønemann* og Familie i 1883; Brødrene *Hans* og *Henrik Pedersen* ; 1884; *Emil Christensen* i 1884; *Peter Christensen* og *Carl Sørensen* i 1882; *Peter*

Wonsmos i 1885. Alle stammer fra Halk ved Haderslev eller deromkring. *Niels Pedersen* og Hustru kom herover i 1881. De lejede først Land og købte 150 Acres i 1891. Den 4. Maj 1909 fejrede de deres Guldbryllup omgivet af en talrig

AND. PETERSEN OG HSTRU

Skare af Børn, Børnebørn og Børnebørnsbørn. Deres Søn, *Søren Pedersen*, er den, som har lagt mest Land under sig. Han ejer over 1,300 Acres af bedste Iowa Majsland. Han bor i Thornton og er Direktør i Banken der.

Danskerne her holder sig til Farmen. I Thornton er der kun 3 danske Forretningsmænd: Beck, Furniture & Begravelsesbesørger; Chr. Mortensen, Mejeriejer, og Jacobsen, der har Hardware Store. (Meddelt af Past. C. H. Fechtenburg).

St. Peter Menighed blev stiftet den 23. Februar 1880 med 15 stemmeberettede Medlemmer, og blev betjent af Pastor *N. Pedersen* af den norske Synode. Pastor Pedersen havde allerede i 1877—78 prædikeret for Danskerne i Kolonien. Siden hen, da gamle A. S. Nielsen kom, holdt han op med at komme; men da der var en Del, som var bang for Grundtvigianerne, kom han igen, og *St. Peter Menighed* blev stiftet og har siden været betjent af Præster fra den norske Synode. I 1885 byggede Menigheden Præstebolig i Latimer, og i 1893 byggede den Kirke paa dens Kirkegaard omkring 4 Mil sydvest fra Latimer. Denne Kirke brændte i 1899 ved Lyn, og kun Døbefonten blev reddet; dette var et stort Tab for den lille Menighed, da den ikke havde Kirken assureret. I Aaret 1903 byggede Menigheden atter Kirke, denne Gang i Latimer.

Af bosiddende Præster har Menigheden haft følgende: *Jens Johansen, L. P. Jensen, C. H. Fechtenburg, S. G. A. Markman og P. Blicher.* ,

Der er i Aarenes Løb døbt 278 Børn, konfirmeret 117, ægteviet 57 Par og begravet 61.

Præsterne fra denne Menighed har stadig betjent en lille Menighed ved Thornton, der ogsaa har egen Kirke.

Kolonien blev flere Gange besøgt af nu afdøde Pastor Trandberg og flere af hans Studenter. En af disse, *Lindstrøm*, rejste for mange Aar siden som Missionær til Japan og blev de første tre Aar underholdt af Danskerne her omkring. Han har siden været her paa flere Besøg.

En lille Menighed, betjent af Pastor *Stenby* (norsk), bestod i mange Aar og havde sine regelmæssige Gudstjenester i Skolehusene.

Præster, udgaaet fra Kolonien

Flere Præster har haft deres Hjem her i Countyet. *Jens Møller* var Præst i den Forenede Kirke i mange Aar og er død for flere Aar siden.

Hans Marius Hansen, Søn af forannævnte Jens Hansen, er født den 2. August i Heighland Park, Ill. Han studerede ved den Forenede Kirkes Skole i Blair, Neb., og er Præst i dette Samfund.

Anders Jensen White er født i Jylland, men havde sit Hjem her i flere Aar, før han begyndte at studere ved den norske Synodes Skoler. Han er Præst i dette Samfund.

Wilhelm Larsens Forældre boede her i mange Aar. Han studerede ved den norske Synodes Skoler og er Præst i den norske Kirke.

Jens Lauritsen Lund blev født i Sønderjylland den 16. Januar 1874. Han arbejdede her i flere Aar, indtil han begyndte at studere ved Grand View College i Des Moines, Ia. Han var Præst i den Danske Kirke indtil sin Død i Juli 1910. Han ligger begravet paa St. Johannes Menigheds Kirkegaard.

Jens L. J. Dixen er født den 9. April 1876 i Vansild Sogn, syd for Kolding, Søn af J. H. Dixen og Hustru Marie, født Ming. Han kom sammen med sine Forældre til Amerika i 1883, studerede paa Grand View College, Des Moines Ia., og blev ordineret den 16. August 1908 i St. Johannes Kirke her i Kolonien.

Oplysninger og Ungdomsarbejde

En Slags Fortsættelseskole blev allerede holdt i Pastor Bekkers Tid. Pastor Bekker var Lærer, og den blev holdt om Aftenen i et Skolehus lige ved Kirken, og var temmelig godt besøgt af de Unge. Undervisningen rettede sig efter de forskellige Behov. Det var mest Læsning, Skrivning og Stavning. Jeg husker, at en af de ældre Karle sagde: "Jeg troede, jeg kunde skrive godt Dansk; men nu har jeg fundet, at jeg alligevel ikke kan det."

Senere hen har der været holdt Vinterskole for en Del af de Unge en Vinter med *Miss Petersn* fra Ringsted, Ia., og Pastor Skovgaard som Lærere, og en anden Vinter med *Miss Marie Andersen*, Omaha, Neb., som Lærerinde. De fleste af Menighedens Unge har været en Vinter eller længere paa Grand View i Des Moines, Ia. Desuden er der mange, som mest i Cedar Falls Normalskole har faaet deres Uddannelse til Lærere og Lærerinder. Dette gælder dog ikke alene St. Johannes Menigheds Ungdom.

Allerede i Slutningen af Firserne og i Begyndelsen af Halvfemserne var der en dansk Læseforening med et godt Udvalg af Bøger fra Danmark. Man betalte 1 Dollar om Aaret for at være Medlem. Denne Forening ophørte dog, og saa var der ikke nogen, før man i Latimer flere Aar efter begyndte igen og fortsatte i flere Aar. Siden solgtes Bøgerne, og en Del af dem blev købt af en Læseforening, der blev begyndt i Couletr.

En Læsekreds havde man ogsaa i flere Aar, hvor man hvert Aar solgte de gamle Bøger og saa brugte, hvad der kom ind, sammen med det aarlige Bidrag, en Dollar for hver, til at købe nye Bøger for.

I Pastor Skovgaards Tid holdt man egentlige Landbomøder, hvor man ved Foredrag og Diskussion prøvede paa at forbedre Landbruget.

Allerede i Pastor Horslunds Tid blev der holdt regelmæssige Ungdomsmøder, mest skiftevis omkring i Hjemmene. Der var tiest Oplæsning og Sang med et Foredrag en Gang imellem.

Den 7. Maj 1893 blev den første Ungdomsforening stiftet med 15 Medlemmer, og som Formand valgtes Jens Møller (senere Præst). I Januar 1895 begyndte Foreningen at udgive et skrevet Blad, "Myretuen", til megen Undreholdning og Fornøjelse for Medlemmerne. Senere hen blev Foreningens Navn forandret fra St. Johannes Menigheds Ungdomsforening til Foredragsforeningen, og i 1896 byggede den et Forsamlingshus i Latimer; dette blev senere hen solgt til St. Johannes Menighed for 300 Dollars, og Foreningen gav de 275 Dollars til det danske Børnehjem i Chicago, Ill. Denne Forening havde ogsaa et godt Bibliotek og Læseforening, som enhver kunde være med i mod at betale et aarligt Bidrag.

Ungdomsforeningen *Danebrog* blev stiftet den 17. December 1902. Som Foreningens første Styrelse valgtes *Jens Sinding* som Formand, *Peter L. Lund*, Viceformand, *Miss Dora Skovgaard*, Sekretær, og *Lars Petersen*, Kasserer. Til Lovkomite valgtes Ole Christensen, Poul Mouritsen og Johannes Dixen. Foreningen maa staa i et venlig Forhold til St. Johannes Menighed, og dens Formaal er at samle den danske Ungdom ved gode Sammenkomster, Foredrag, Oplæsning og Diskussion. Møderne holdes i Skolehuset paa Kirkebakken om Vinteren to Gange maanedlig, og om Sommeren til Dels omkring hos Farmerne, naar der er Indbydelse. Foreningen begyndte med 24 Medlemmer; siden hen har den haft gennemsnitlig 40 Medlemmer.

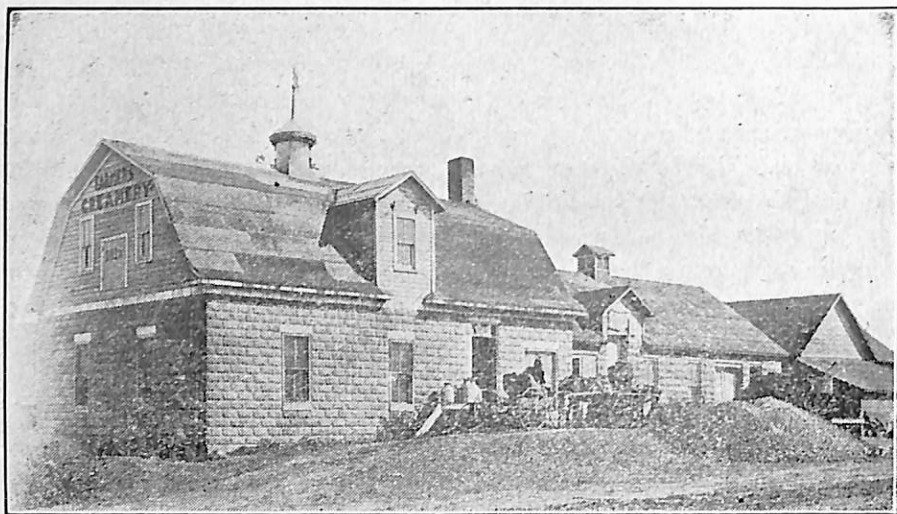
I 1903 begyndte Foreningen at udgive et skrevet Blad, "Skræp", og det kan nok være, at man fik travlt med at opfriske sin Danmarkshistorie, og alle Parter i Foreningen fik Anvendelse for deres Gaver. Om det saa var Præsten, mødte han i det første Nummer med et langt Digt til "Skræp's" Ære.

Foreningen har et godt Bibliotek. Den var med at stifte "Dansk Sammenluttet Ungdom" og tilhørte først Kreds No. 3, men nu Kreds No. 5.

Dansk Brodersamfund

I Latimer findes Loge No. 221 af *Dansk Brodersamfund*. Den blev stiftet i 1905 med 31 Medlemmer, men har nu 50 Medlemmer. Den holder Møder to Gange om Maanednen. I 1914 købte den Forsamlingshuset, der i sin Tid tilhørte Foredragsforeningen. Her holder den sine Møder og andre selskabelige Sammenkomster.

Hamilton Co-operative Creamery Co. er, om ikke et helt dansk Foretagende, dog alligevel nærmest begyndt ved Danskes Initiativ. Det var i 1889, at man blev enig om at bygge det første Mejeri i Hamilton Township. S. P. Jacobsen gav en Acre Land til Byggeplads; Farmerne eller Foreningen byggede; Mejeristerne *A. P. Jacobsen* og *Christian Rasmussen* købte Centrefuglerne og Maskineriet og var saa Ejere derat. Det gik godt i flere Aar, Mælken blev leveret hver Dag af Mælkekuske, der fik en vis Pris pr. hundred Pund for at køre den og levere Skummetmælken tilbage. Dette hjalp til, at man fik en bedre Pris for sit Smør, end man var vant til, og man begyndte at lægge mere Vind paa Malkekøer. Senere hen købte Farmerne Maskineriet af Mejeristen og blev incorporeret som et Compagni, og lejede Mejeristen. For flere Aar tilbage holdt man op med at tage imod Mælk, idet Farmerne selv fik Centrifugir og saa leverede Fløden.

Co-operativt Mejeri

I Aaret 1906 blev Mejeriet flyttet til Coulter, hvor man byggede af Cementblokke. Senere hen blev der bygget mere til, og Compagniet havde alle de forskellige og moderne Maskiner der hører til et Mejeri.

I Aaret 1906 lavedes over 100,000 Pund Smør, som solgtes for 21,916 Dollars. Siden er der aarligt lavet fra 165,000 til 190,000 Pund om Aaret, som er solgt for fra 45,000 til 60,000 Dollars.

I Sommeren 1917 brændte Mejeribygningen. Dette skete en Fredag Aften; men allerede næste Tirsdag var en foreløbig Bygning saavidt færdig, at man tog imod Fløde; og om Eftermiddagen byggedes et nyt Mejeri af Sten og efter alle Nutidens Fordringer.

Selv om Mejeriet ikke nu kan siges at give Farmerne den bedste Indtægt, saa er det dog det, der har hjulpet dem i Gang, idet det gav en god maanedlig Indtægt i de mange Aar, da andre Indtægter var smaa, og Skummetmælken har været en god Hjælp for Svineavl.

Det danske Settlement ved Ruskin, Nuckolls Co., Nebraska

Af K. T. DEDEN
(Skrevet 1908.)

HEN paa Efteraaret 1873 landede jeg i New York, og derfra rejste jeg vest paa for at finde nogle Slægtninge i Nebraska. Det gik let nok at finde Vejen til Omaha; men dér fandt jeg ingen, som kendte Henrietta Posthus (nuværende Ruskin); man antog dog, at jeg skulde passere Hastings. Dér fik jeg Anvisning paa Carlton, hvor Jernbanen hørte op, og man formodede, jeg skulde gaa i den og den Retning. Heldigvis fandt jeg en Slesviger, der for gode Ord og Betaling vilde vove sig ud paa Nebraskas Prærie. Det var ved Vintertid først i December; alt var dækket af Sne og Is. Vi kørte saa i den anviste Retning, Slesvigeren med Tømmen i Haanden, og jeg med Kompasset. Det gik over Bakker og Dale og tilfrosne Vandløb ca. 25 Mil; men ved Aftenstid holdt vi udenfor et Jordhus, paa hvis Dør jeg læste: Henrietta Post-Office.

Jeg var altsaa i det danske Settlement ved *Spring Creek*, Nuckolls Co., og fandt, foruden mine Slægtninge, Nis Riber og Wilhelm Riber, som begge var gifte, to ældre Folk, Jesper Christensen og Hustru, som havde fire Sønner og to Døtre. Desuden var der to unge ugifte Mænd, Niels Andersen og Lars Wadum alle fra Aalborg Eggen. Mændene havde, paa en nær, taget Homestead her, og de fleste af dem var kommen fra Wisconsin. Jeg slog ind paa samme Levevej, idet jeg købte Retten til et Homestead.

Vi boede alle i Jordhuse. Der var ikke meget Land under Kultur; det gik langsomt med at omdanne Prærien til Agerland, da Avlsredskaberne var meget mangelfulde. Hestene var smaa og gamle, og Vognene var heller ikke første Klasse. Men et lyst Haab havde vi alle. Det gjaldt først og fremmest om at faa Føden, indtil vi kunde komme i Berøring med den øvrige Verden, den havde vi nemlig paa Afstand, idet der var 25 Mil til de 2 nærmeste Markedspladser, Edgar i Clay Co. og Hebron i Thayer Co. De første Par Aar havde de maattet rejse saa langt som til Beatrice, 70 Mil, for at skaffe Mel og andet til Livets Ophold, og vi kendte i flere Aar intet til Doktor; selv om en saadan kunde opdrives, havde man intet at betale med. Heldigvis havde vi kun lidt Sygdom. Den hører jo for trinsvis den forfinede Verden til.

Fine Fornemmelser havde vi ikke. Vi betænkte os ikke paa selv at lave vore Møbler. Vi havde intet Valg, vilde vi i Seng, maatte vi først sammentømre Sengen, og vilde vi have Foden under eget Bord, slap vi for Forhandlinger om, enten det skulde være fineret eller poleret; jeg har aldrig før eller siden set saa mange skævbenede Møbler; med lidt Fantasi kunde saadanne Ben godt tages for svejfede. Retterne var solide nok, men vi kendte ikke til megen Variation. Flæsk var Hovedernæringen, saa en Uindyiet kunde gerne falde paa at tro, at det var Galten Sæhrimmer, der hver Dag vendte tilbage. — Vor største Vanske-

lighed var, at Regnen undertiden banede sig Vej gennem Jordtaget, og den Gang kunde det regne, saa det forsløg noget. Det hændte nok ogsaa, at en hel Familie maatte søge Tilflugt under Bordet. Efter et saadant Styrtebad var Gulvet gennemblødt i flere Dage.

Vinteren var haard den Gang, og den Mand, der ikke havde Træ paa sin Farm, maatte hente det 2 a 3 Mil fra Hjemmet; vi kendte kun Kul af Navn. Men naar Vinteren var forbi, og Foraarsarbejdet begyndte i Marken, saa "gik" det bogstaveligt talt — nu derimod sidder man og farmer. Hvorledes man fik Sæden i Jorden uden Majsplanter, ja, det er maaske en Gaade for mange, men Løsningen er denne: man bandt en Pose med Majsplanter om Livet og tilspidsede en Stok; saaledes udrustede begyndte vi Arbejdet, idet vi stak Stokken i Jorden og lod 2 a 3 Kerner falde i det derved fremkomne Hul.

Dette var imidlertid ikke det værste ved Nybyggerlivet. Det betyder jo ikke saa meget, at Arbejdet er besværligt, naar man arbejder med Haab; men naar *det* begynder at vakle, ser det broget ud, og broget saa det i Sandhed ud for os i 1874, da Græshopperne som Skyer sænkede sig ned over os og aad alt paa Marken, ja endogsaa gav sig i Lag med Vindueskarmene. Indianerne derimod har aldrig fortrædiget os. Vel hændte det, at de foruroligede de første Beboere; men alt endte fredeligt, og med Indianerne forsvandt ogsaa Bøffelen, og Landet laa nu aabent for Civilisation.

De første Aar var altsaa svære nok at komme over, og der sporede ikke megen Fremgang; men saa efter en halv Snes Aars Forløb, da Jorden var opdyrket, og Adgangen til at afsætte Farmprodukterne lettedes ved Jernbaner og Fremkomsten af Byer i Nærheden, kom der mere tidsvarende Huse, Besætningerne forbedredes. Der skete dog intet med Stormskridt — ikke saa underligt, da Bankrenterne gik op til 24 %, og Renten af Laan i fast Ejendom var 10 %. Da kunde imidlertid $\frac{1}{4}$ Section Land købes for 400 Dollars, medens Prisen nu er op til \$12,000. Siden 1902 er der sket storartet Fremgang. Det viser sig overalt: de veldyrkede Farme, Besætninger, Plantninger, Husene og deres Udstyrelse vidner derom.

Der bor omtrent 200 danske Familier i Kolonien. Lige siden 1874 har der været øvet et kirkeligt Arbejde paa Stedet. Pastor A. M. Andersen besøgte den første Gang i December nævnte Aar, da han kom gaaende dertil fra Edgar, en Vej længde paa 25 Mil. Da han rejste fra Dannebrog, gik der 4 Aar, inden nogen anden dansk Præst opsøgte Landsmændene paa denne Egn. I 1880 bosatte Pastor H. P. Bertelsen sig iblandt dem og delte Kaar med dem i halvandet Aar. Fra 1883 til 1889 kom den norske Præst H. C. Rørnæs en Gang maanedlig fra Kansas. I den Tid begyndte de kirkelige Brydninger, idet nogle ønskede dansk Præst, og Sympathierne var delt mellem Blair-Samfundet og den danske Kirke, og atter mellem dens to Sider: den indremissionske og den grundtvigske. En Tid kom Præsterne A. M. Andersen og P. L. C. Hansen begge og prædikede. Senere boede Pastor R. H. Ravn der, og efter ham Pastor N. P. Simonson, samtidig med at Andersen fortsatte sine Besøg. Da Blair-Samfundet og Missionsforeningen var smeltet sammen, blev der to Menigheder, een af den Forenede og een af den Danske Kirke, og saaledes har det staaet siden.